

Osmanlı Devleti'nin İsveç ve Norveç'e Verdiği 1827 ve 1851 Tarihli Gümrük Tarife Defterleri

Mustafa Öztürk*

(ORCID ID: 0000-0001-2346-6789)

Makale Gönderim Tarihi

24.04.2020

Makale Kabul Tarihi

11.05.2020

Özet

Kuzey Avrupa'da önemli bir güç olan İsveç ile Osmanlı Devleti'nin ilişkileri dostane bir şekilde gelişmiştir. Osmanlı Devleti için kuzeydeki en büyük tehdit Rusya idi. İsveç için de aynı tehdit söz konusu idi. Osmanlı Devleti'nin Lehistan ile ilişkilerinde de İsveç önemli bir müttefikti. Hatta İsveç, Osmanlı Devleti nezdinde Hıristiyan ülkeler arasında müsaadeye en ziyade mazhar ülke konumuna gelmişti. İki devlet arasında 1737, 1789, 1829 nihayet 1840 tarihlerinde ittifak antlaşmaları yapılmıştır. İncelenen dönemde İsveç, 1815 Viyana Kongresi kararlarına göre, Norveç ile birleştirilerek İsveç-Norveç Krallığı kurulmuştur.

İsveç ile devam eden siyasî ittifak, tabii olarak iktisadî ilişkilere de yansyordu. Bu iktisadî ilişkilere örnek olmak üzere 1827 ve 1851 tarihli Gümrük Tarife Defterlerini ele aldık. Her iki tarife defterinin tarihleri dikkat çekicidir. Birincisi, 1828-1829 Osmanlı-Rus, ikincisi 1853-1856 Osmanlı-Rus savaşlarının hemen öncesindedir. Osmanlı Devleti, savaşlar öncesinde İsveç ile dostluğu güçlendirmek siyasetini takip ettiğine işarettir.

Tarife defterlerindeki ithalat-ihracat emtiası, dönemin giyim-kuşam tarzı ile etnografyası ve beslenme alışkanlıkları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Öte yandan ticaret yapan devletlerin çeşitliliği, hem Osmanlı Devletinde hem de Avrupa'da yoğun bir sanayinin varlığına ve ekonominin küreselleştiğine delalet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, İsveç, Norveç, Gümrük, Tarife Defteri

---

* Prof. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye, mustafa.ozturk@idu.edu.tr.

Customs Tariff books given by the Ottoman Empire to Sweden and Norway Dated 1827 and 1851

Abstract

Relations between Sweden and the Ottoman Empire, an important power in northern Europe, developed amicably. The biggest threat to the Ottoman Empire in the North was Russia. The same threat was at stake for Sweden. Sweden was also an important ally in the Ottoman Empire's relations with Poland. In fact, Sweden had become the most acceptable country among the Christian countries before the Ottoman Empire. Treaties of Alliance were made between the two states in 1737, 1789, 1829 and finally in 1840. During the period under review, Sweden, according to the decisions of the 1815 Congress of Vienna, was merged with Norway to form the Kingdom of Sweden-Norway.

The ongoing political alliance with Sweden reflected, of course, economic relations. As an example of these economic relations, we covered the Customs Tariff books of 1827 and 1851. The dates of both tariff books are noteworthy. The first was Ottoman-Russian in 1828-1829, and the second was just before the Ottoman-Russian wars of 1853-1856. It is a sign that the Ottoman Empire followed the policy of strengthening friendship with Sweden before the wars.

The import-export commodity in the tariff books provides important information about the clothing-dressing style of the period and its ethnography and eating habits. On the other hand, the diversity of the trading States indicates the presence of a concentrated industry in both the Ottoman Empire and Europe and the globalisation of the economy.

Keywords: Ottoman State, Sweden, Norway, Custom, Tariff Book

Giriş

Tarih ve medeniyetin tekâmülünde iktisadın önemi inkâr edilemez. Hatta cemiyet hayatının her alanını kuşatmıştır. Bu haliyle tarihin en büyük muharrik gücü iktisat olmuştur. Çünkü coğrafya her yerde ve her zaman aynı verimlilikte değildir ama insanların ihtiyaçları aynıdır ve süreklidir. Onun için insan, gıda kaynaklarını verimli ve sürekli kılmak için önce tabiatla mücadele etmiş, üretim tekniklerini geliştirmiştir. Coğrafi farklılıklardan dolayı, insanlar arasında kaynaklara ulaşmak için mücadeleler, savaşlar ve göçler başlamıştır. Çünkü hiçbir kavmin toprakları, o halkın bütün ihtiyaçlarını bütünüyle ve sürekli olarak karşılayamamaktaydı. İşte bu coğrafi farklılıklardan/yetersizliklerden, her

şeyin her yerde yeterli miktarda ve oranda bulunmamasından dolayı tarihte ilk mübâdele/değiş-tokuş yani *ticaret* doğmuştur. Demek ki, *coğrafi farklılık ve yetersizliklerin* ilk sonucu *mübâdele/takas* olmuştur.

Böylece tarihin en eski müesseselerinden birisi olan ticaret doğmuştur. En eski çağlardan günümüze kadar gelen süreçte, ticaretin usulleri, teknikleri, ödeme araçları değişerek ve gelişerek devam etmiştir. Geçmişte olduğu gibi, iktisadî güç unsurları diploması aracı (imtiyaz, ambargo ve abluka) olarak kullanılmaktadır.

Osmanlı Devleti de aynı şartları haiz olduğundan kendine has bir iktisat politikası takip etmiştir. Dönemin en önemli kara, deniz ve boğazlarına hâkim olan Osmanlı Devleti'nin iâşe¹ esasına dayanan bir ticaret politikası vardı. Ne zaman ve nerede olursa olsun, bir ülkede kendi öz kaynakları ile halkının talebi olan her türlü mal ve hizmet arz edilmediği zaman ya ithalat veya kaçakçılık olur. Bu, iktisadın değişmeyen genel geçer bir kuralıdır. Günümüzde bile hiçbir devlet, bu iktisat ilkesini yerine getiremediği için uluslararası ticaret önemini sürdürmektedir.

Osmanlı Devleti'nin de öz kaynakları ile iç piyasanın bütün taleplerini karşılayamadığından dolayı, ithalata başvurmaktan başka çaresi yoktu. Aynı şekilde başka devletler de aynı şartları haiz olduklarından, onlar da ithalata mecburlardı. Bu karşılıklı mecburiyet, Osmanlı Devleti ile çağdaşı devletler arasında yoğun bir ticaretin gelişmesine vesile oldu.

Kuruluş döneminden itibaren Osmanlı başta Venedik, Ceneviz, daha sonra Fransa, İngiltere, Floransa, Hollanda, Avusturya ve Rusya'ya ahitnameler verdi. Ahitnameler, hem siyasî hem de iktisadî imtiyazları ifade eder. Zannedildiği gibi imtiyazlar, bir zaaf eseri olarak verilmemiştir. İnalçık'ın² belirttiği gibi, imtiyazlar aynı zamanda politik amaçlarla verilmiştir.

¹ Osmanlı iktisat politikası hakkın bkz. Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, 11. Baskı, Ötüken Yay., İstanbul 2014, s. 39-46

² "Yıldırım Bayezid, Venedik'e hububat ihracını yasaklamak veya müsaade etmek suretiyle ticaret imtiyazını diplomaside kullandı", Halil İnalçık, "İmtiyazat", TDV, İA 22, İstanbul 2002, s. 248. Zahire satışına izin verilmesinin diploması aracı olarak kullanılmasına dair bir örnek için bkz. Mustafa Öztürk-Ahmet Aksın, "Venedik Devlet Arşivindeki Bailo Defterlerine Göre Osmanlı Devleti'nin Venedik'e Zahire ve Asker Yardımı (1624-1631)", Ankara Üniversitesi *OTAM* 8, Ankara 2013, s. 141-170

En başından beri ahitnameler mütekabiliyet esasına göre tanzim edilirdi. Bu dönemde verilen imtiyazlarda özetle; tarafların tüccarlarının can ve mal güvenliği, kendilerine herhangi bir surette zulüm yapılmaması, tüccarların esir edilmemesi, edilenler olursa Müslüman olanlar hariç, diğerlerinin iade edilmesi, kanun dışı para talebinde bulunulmaması gibi maddeleri ihtiva etmektedir.

Klâsik dönemlerde verilen ahidnâmelerde gümrüklerden alınacak meblağ, kıymeti üzerinden ad valorem olarak tespit ediliyordu. Fakat pratikte ad valorem olarak tespit edilen gümrükler, malın balya, denk, kantar, zira veya okka üzerinden spesifik olarak hesap ediliyordu. Bununla beraber gümrüğün ahidnâmelerde yazılı yüzdesi gene gözden uzak tutulmazdı. Bu şekilde gümrükler ad valorem yerine geçen spesifik bir şekilde tahsil ediliyordu³. İşte pratikteki mahzurları neticesinde her malın ayrı ayrı değerini ve gümrük resminin tespit edilmesine ihtiyaç duyuldu ki, gümrük tarife defterleri bu ihtiyacın sonucudur. Ancak 18. yüzyılın sonlarından itibaren her malın birimi, alınacak gümrük oranı, yapılacak zam miktarı etraflı bir şekilde tespit edilmeye başlandı.

1. Osmanlı-İsveç İlişkilerine Kısa Bakış

İskandinavya yarımadasında kurulan İsveç, çok eski bir tarihe dayanmakla beraber, Avrupa'da bir güç haline gelmesi, 1658'de iktidara gelen Karl Gustav dönemine rastlar. Bu tarihten itibaren Avrupa siyasetinde önemli bir güç dengesi olur. 18. yüzyıl boyunca Avrupa siyasî ve iktisadî hayatında önemli bir konumdadır. 9 Temmuz 1815 tarihinde imzalanan Viyana Kongresi ile Belçika ve Hollanda'nın birleştirilmesi gibi, İsveç de Rusya'ya bırakmak zorunda kaldığı Finlandiya'ya karşılık, Norveç İsveç ile birleştirilerek İsveç-Norveç Krallığı kuruldu. İncelediğimiz dönemde İsveç, Norveç ile birleşik bir krallıktı.

Bu konumu ve gücü itibariyle Osmanlı Devleti ile ilişkileri dostluk esasında gelişti. Çünkü Osmanlı Devletinin kuzeydeki en büyük rakibi Rusya idi. Rusya aynı zamanda İsveç'in rakibi ve düşmanı idi. Bu durum iki ülkeyi birbirine yaklaştırdı. Osmanlı-Lehistan ilişkilerinde de İsveç

³ Sahillioğlu Halil , "1763'te İzmir Limanı İhracat Gümrüğü ve Tarifesi", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi* 8, İstanbul 1968, s. 53

önemli bir müttefikti. Bunun için İsveç ile yapılan her dostluk ittifakında, mutlaka ticarî imtiyazlar da gündeme gelmiş ve İsveç'e 17. yüzyıldan itibaren geniş imtiyazlar verilmiştir.

1737 yılında İsveç ile yapılan görüşmeler neticesinde Frederik'ten gelen antlaşma teklifine karşılık, diğer Hıristiyan devletlere verilen ahidnâmelerin benzerinin İsveç'e de verildi. Antlaşma, kralın 16 Ağustos 1737 tarihli onay mektubunun dahi İstanbul'a gönderilmesiyle resmen yürürlüğe girdi ki, imzalanan 1737 Osmanlı-İsveç Ticaret Antlaşmasının maddeleri özetle şu şekildedir:

Buna göre antlaşma, genel olarak Osmanlı devletinin diğer devletlere verdiği ahitname hükümlerini ihtiva etmektedir. Taraflar birbirlerinin haklarına saygılı olacak, gemilerine saldırmayacak, mallarını gaspetmeyecek, İsveçliler Osmanlı topraklarında kendi ihtiyaçlarını ücretleriyle alacak, kimse tarafından rencide edilmeyecek, gemiler karşılaştıkları zaman top atışlarıyla birbirlerini selamlayacak, İsveç tüccârından kanunsuz vergi talebinde bulunulmayacak, ellerindeki esirler serbest bırakılacak, Osmanlı ülkesinde ikamet eden evli ya da bekâr tüccâr İsveçlilerden ve konsolosluk görevlilerinden cizye alınmayacak, İsveç uygun gördüğü yerlerde konsolosluk açabilecek, hukuki davalar da diğer ahitnamelerde belirtilen esaslara göre olacaktır. İsveçlilerin karadan ve denizden getirip götürdükleri eşyadan %3 gümrük alınacak, İngiltere, Fransa ve Netherland hangi paralarla alış-veriş yapıyorlarsa, İsveçlilerde aynı paralarla alış-veriş yapacak, farklı para talep edilmeyecektir⁴.

10 Ocak 1737 tarihli ilk ahidnâme ile Osmanlı topraklarında ve denizlerinde ticaret yapma hakkına kavuşan İsveç, antlaşmayı daha sonraki yıllarda –1783 tarihli ticaret ve dostluk antlaşması- yenilemiş ve güncellemiştir. Bu antlaşma sayesinde İsveç, zamanla Mısır'da - İskenderiye ve Reşit'te- Girit/Kandiye, İzmir, Halep, Balyabadra, Rodos Kıbrıs, Antakya, Selanik, Eğriboz ve Sayda gibi limanlarda konsolosluklar açarak Doğu'daki ticarete katılmıştır⁵.

⁴ Mustafa Ünver, *18. Yüzyılda Osmanlı-İsveç Diplomatik İlişkileri*, (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yük. Lis. Tezi) Karaman 2018, s. 93-100

⁵ Kemal Beydili, "İsveç" maddesi, TDV İA 23, İstanbul 2001, s. 412

Osmanlı Devleti daha sonra İsveç ile 22 Aralık 1739'da dokuz maddelik bir ittifak antlaşması imzaladı. Antlaşma temessükleri, İsveç Devleti'nin talebi üzerine karşılıklı olarak imzalanıp İstanbul'da 22 Aralık 1739 tarihinde mübadele edildi. Ardından Osmanlı padişahı, Belgrat Antlaşması metinlerinin mübadelesi ile birlikte Rus tarafının Hotin'i boşaltmasından sonra 20 Ocak 1739 tarihinde antlaşma ahidnâmesini imzalarken, İsveç Kralı Frederik ise mübadele olunan temessüklere uygun şekilde hazırlanan antlaşma tasdiknâmesini¹⁸ Şubat 1740 tarihinde imzaladı ve İstanbul'a gönderdi⁶.

1768-1774 Osmanlı-Rus savaşı ve sonrasında imzalanan Küçük Kaynarca antlaşması, 1783'te Rusya'nın Kırım'ı işgali, Osmanlı-İsveç yakınlaşmasını sağladı. 1788-1792 Osmanlı-Avusturya-Rus Savaşlarından sonra, Avusturya-Rus bloğuna karşı İsveç ile siyasî ve iktisadî ilişkilerin ve geleneksel dostluğun devam etmesi uygun bulundu. Bunun bir göstergesi olarak İsveç ile mevcut olan ahitnameler temelinde yeni Osmanlı-İsveç ittifakı kuruldu. 19. yüzyılın başlarında Osmanlı-İsveç ilişkileri olumlu bir şekilde seyretti. Nihayet yapılan görüşmelerden sonra 28 Mayıs 1827 tarihinde Karadeniz'de İsveç'in serbestçe ticaret yapması hakkını sağlayan bir antlaşma yapılmıştır⁷.

1829 Edirne Antlaşması ile Karadeniz'in bütün devletlere şartsız olarak açılması üzerine yüzyılın ikinci yarısında da İsveç gemileri bu ticaret katıldılar. İngiltere'den Rusya'ya maden kömürü, Rusya'dan da buğdayı Akdeniz'e geçiriyorlardı. 31 Ocak 1840 tarihli ticaret antlaşması ile İsveç en fazla mazhariyete sahip devletler safına katıldı ve daha önceki antlaşmalarla edinmiş olduğu ticarî hakları tasdik edildi⁸. 13

⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi IV/2*, Altıncı baskı, TTK. Yay., 2011, s. 216-230, 242-244; Ünver, *18. Yüzyılda Osmanlı-İsveç Diplomatik İlişkileri*, s. 108-109

⁷ Ünver, *18. Yüzyılda Osmanlı-İsveç Diplomatik İlişkileri*, s. 125

⁸ 27 Zilkade 1255/1 Şubat 1840 tarihli İsveç ile yapılan seyr-i sefayın antlaşması 10 maddeden ibarettir. Özetle; İsveç ve Norveç teba'asına ve tüccârına eskide beri verilen bütün imtiyazlar yenilenmesi, onların tüccârlarının her türlü emtiayı alıp satmaya yetkili olmaları, tüccârların alıp satmak üzere aldıkları emtiayı satıncaya kadar o emtia için vergi vermemeleri, bir iskelede bir defa vergilerini verdikten sonra başka iskeleye gittiklerinde, onlardan başka vergi talep edilmemesi, tüccârın karadan ve denizden getirecekleri malları istisnasız vergiden muaf olacak fakat kıymetleri üzerinden %3 gümrük alınması, tüccârların veya ortaklarının dışarıdan getirecekleri mallara paralel olarak bir defa gümrük resmi vermeleri, İsveç ve Norveç gemilerinin serbestçe

Temmuz 1841 tarihli Boğazlar Mukavelenamesi uyarınca Boğazların kapalılığı antlaşmasına katıldı. Nihayet İsveç ile 1851'de bir ticaret tarifesi akdedildi⁹.

2. Gümrük Tarife Defterleri

Her devletin sınırları, millî varlıklarının devamı için hayatî önemi haizdir. Devletlerin coğrafyaları ve sunduğu imkânlar da o derecede hayatiydi. Onun için bir devlet başka bir devletin imkânlarından veya kaynaklarından faydalanacak ise bunun bedelini ödemek zorundaydı. İşte bu bedel, devletlerin hazineleri için önemli bir kaynaktı. Bütün devletler, sınırlarına ticaret veya doğrudan geçişler için mutlaka bir vergi alırlardı. Klâsik dönemlerde bu resme *bac* denirdi. Nitekim klâsik dönem belgelerinde tahrir ve mühimme kayıtlarında *bac* tabiri kullanılmıştır. Bu dönem ahidnâmelerinde de gümrük tabiri kullanılmamakta, vergi anlamında *resim* tabiri kullanılmaktadır. Gümrük tabiri 18. Yüzyılın belgelerinde görülmektedir.

Gümrük, devletler arası ticarete sınır geçişlerinde malların kontrol edildiği yer olup, bu geçiş sırasında alınan vergilere gümrük resmi denilmektedir. Günümüzdeki uygulamayı ifade eden bu tarif, sanayi öncesi devirlerde bölge ve şehir sınırlarını da içine almaktadır. Dolayısıyla haricî gümrükler yanında dahilî gümrük sistemi de vardı. Dahilî gümrükler, Avrupa'da XVIII. Yüzyılın sonlarından itibaren kaldırılmaya başlanarak, XIX. yüzyıl ortalarında mevcudiyetine tamamen son verilmişken, Osmanlı Devletinde XX. Yüzyıl başlarına kadar sürmüştür. Osmanlı Devletinin ticaret siyaseti XIX. yüzyılın sonlarına kadar hemen hemen gümrük siyasetiyle birdi ve bu siyaset malî mülahazalara bağlı kalmıştır¹⁰.

Osmanlılar, ticaretin kontrol altına alınarak vergilendirilmesinde önemli rolü olan gümrük bölgelerini birer mali birim olarak organize etmişlerdi. Bu gümrük bölgeleri genellikle iltizam sistemi ile idare olunuyor ve yörenin idari merkezi aynı zamanda gümrük bölgesinin de

Karadeniz'e geçmeleri kararlaştırılmıştır. Devlet Arşivleri, A-DVN-NMH-003-0021-01. Ayrıca bkz. Kemal Beydili, "İsveç" maddesi, TDV İA 23, İstanbul 2001, s. 413

⁹ Beydili, İsveç mad., s. 413

¹⁰ Mübahat Kütükoğlu, "Gümrük" maddesi, TDV. İA 14, İstanbul 1996, s. 263

merkezi yapıyordu. Bir gümrük bölgesini alan mültezim, bunu daha küçük birimlere bölme hakkına da sahipti. Zamanla bu birimlerin ana bölgeden ayrılarak müstakil gümrük bölgeleri haline geldikleri de oluyordu. Her bölgede gümrük ödenmesi şarttı ve gümrük resim oranları bölgeden bölgeye, sancaktan sancağa ve eyaletten eyalete değişiklik gösterebiliyordu¹¹.

18. asrın sonlarından itibaren, tatbikattaki kolaylığı da göz önünde tutularak, gümrüklere ait tarife defterleri tanzim edilmeye başlandı. Bu suretle her malın, tarifenin tanzim edildiği sırada rayiç fiyatı ve bu fiyat üzerinden alınacak gümrük resmi tespit edildi. Gümrük tarifelerinin müddeti, başlangıçta 14 yıl olarak kabul olunmuştu. Yani normal şartlarda 14 yıl arayla yenilenmesi gerekiyordu. Ancak bazan mal fiyatlarındaki değişiklikler müddet dolmadan yapılmasını gerektirdiği gibi, basan da yenilenmesi karşı tarafın işine gelmediği için kasten geciktiriliyor yahut tarife tanzim edildiği halde diğer devletlerin de aynı statüyü tabi tutulabilmeleri için tatbikatta gecikme oluyordu. Tanzimat'ın arefesinde yapılan Balta Limanı muahedeleriyle gümrük tarifelerinin yenilenme müddeti yarı yarıya kısaltılarak yedi seneye indirildi¹². İncelediğimiz her iki tarifenin de müddeti 7 yıl olarak verilmiştir. 1827 tarifesinin Balta Limanı antlaşmasından önce 7 yıl olduğu görülmektedir.

Gümrük vergileri genellikle bir devlet görevlisi veya gümrük mültezimi tarafından tespit edilen kıymet üzerinden (ad valorem) alınırdı. Bir malın kıymetinin tespit edilmesinde ise çoğunlukla yerel piyasadaki fiyatlar esas alınırdı. Bir gümrük merkezine gelen malın vergilendirilmesinde malın menşei ve niteliğinden çok tüccarın dini ve tabiiyeti göz önünde bulundurulurdu. Tüccarlar ilk önce Müslüman - Müslüman olmayan, daha sonrada Osmanlı teb'ası olanlar ve olmayanlar (yabancılar) şeklinde bir sınıflandırmaya tâbi tutuluyorlardı. Müslüman tüccarların ödediği gümrük vergisi, Osmanlı teb'ası

¹¹ İlker Bulunur, "Osmanlı Dönemi Karadeniz Ticaret Tarihine Katkı: Akkırman Gümrüğü (1505), *Omeljan Pritsak Armağanı*, (Ed. Mehmet Alpargu-Yücel Öztürk), Sakarya Üniv. Yay., Sakarya 2007, s. 530

¹² Mübahata Kütükoğlu, "Tanzimat Devri Osmanlı-İngiliz Gümrük Tarifeleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 4-5*, (Ağustos 1973-1974), İstanbul 1974, s. 335-336

gayrimüslimlerin (zımmî) ve yabancıların (harbî) ödediği vergilerden daha azdı. En fazla gümrük vergisini ise yabancılar ödemekteydi¹³.

Çeşitli istisnaları olmakla birlikte 16. yüzyılda genellikle Müslümanlardan %3, gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarından %4, yabancıardan da %5 oranında gümrük vergisi alınmaktaydı. Bununla birlikte bazı yabancı tüccarlar, ülkelerinin Osmanlı Devletinden aldığı ahidnâmeler sayesinde daha düşük oranlarda gümrük ödemişlerdir¹⁴.

İktisat tarihinin önemli bir alanı ve kaynağı olan Osmanlı gümrük tarihi, teşkilatı ve pek çok vilayetin gümrükleri üzerine kıymetli çalışmalar yapılmıştır¹⁵. Aynı şekilde gümrük tarife defterleri üzerinde de sınırlı da olsa önemli çalışmalar vardır. Halil Sahillioğlu ve Şerafettin Turan ve Mübahat Kütükoğlu bu alanın öncülerindendir¹⁶.

¹³ Bulunur, Akkirman Gümrüğü, s. 530-531

¹⁴ Kerim İlker Bulunur, "Osmanlı Dönemi Karadeniz Ticaret Tarihine Katkı: Akkirman Gümrüğü (1505)", *Omeljan Pritsak Armağanı*, Ed. Mehmet Alpargu-Yücel Öztürk, Sakarya Üniv. Yay., Sakarya 2007, s. 530-531

¹⁵ Halil İnalıcık, *Sources and Studies on the Ottoman Black Sea I, Customs Register of the Caffa, 1487-1490*, (Ed. Şinasi Tekin-Gönül Alpay Tekin), Harvard 1995; Neşe Erim, *Onsekizinci Yüzyılda Erzurum Gümrüğü*, (Doktora tezi) İstanbul 1984; Mesut Abdullah Küçükkalay, *Osmanlı İthalatı: İzmir Gümrüğü 1818-1839*, Kitap yayınevi, İstanbul, 2007; aynı mlf, "İzmir Efrenc Gümrüğüne Ait Bir İrad Defterinin Analizi ve Ticarete İlişkin Sonuçları (1797-1799)", *Belleten LXX/257*, Ayrıbasım, TTK, Ankara, s. 265-288; Mehmet Emin Üner, *Urfa Gümrük Defterleri Transkripsiyon ve Değerlendirme (H. 1148-1153/M.1736-1741)*, Urfa Ticaret ve Sanayi Odaları Yay.,Ş.Urfa 2017. Üner, 1736-1741 tarihleri arasına ait 14 adet gümrük defterini incelemiştir. Bu defterler seri halinde değildir, farklı yıl ve aylara ait olmak üzere toplam 30 aya ait gümrük bilgilerini ihtiva etmektedir. Bu bir tarife defteri değildir, Urfa gümrüğüne gelen emtiadan alınan gümrük kayıtları bulunmaktadır. Ayrıca gümrüğe gelen malların değerlendirilmesi yapılmıştır.

¹⁶ Halil Sahillioğlu, "1763'te İzmir Limanı İhracat Gümrüğü ve Tarifesi", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi 8*, İstanbul 1968, s. 53-57, Şerafettin Turan, "Osmanlı İmparatorluğu ile İki Sicilya Krallığı Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defteri", TTK, *Belgeler IV/7-8*, Ankara 1967, ikinci baskı 1993, s. 81-167; Mübahat Kütükoğlu, "Tanzimat Devri Osmanlı-İngiliz Gümrük Tarifeleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi-Tarih Enstitüsü *Dergisi 4-5*, İstanbul 1974; aynı mlf, "Osmanlı Gümrük Kayıtları", *Osmanlı Araştırmaları I*, (Neşir Heyeti: Halil İnalıcık-Nejat Göyünç-Heath W. Lowry), İstanbul 1980, s. 219-234. M. Öztürk, "Türk-Fransız Ticaretinde 1816 Tarihli Gümrük Tarife Defteri", Ondokuzmayıs Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi I*, Samsun 1986, s. 182-187 Yakın zamanlarda alanla ilgili yeni çalışmalar yapılmıştır. Bkz. Kerim İlker Bulunur, *Osmanlı Galatası (1453-1600)*, Bilge Kültür Yay. İstanbul, aynı mlf, "Kanunnamelere Göre Erken Dönem Osmanlı Gümrük Sistemi", *Klâsikten Moderne Osmanlı Ekonomisi (Kurumlar-*

Çalışmamızda bu müelliflerin eserlerinden fazlasıyla faydalandık. Bilindiği gibi, dönemin mallarının adlarının okunması kolay değildir, çoğu kelime, terim ve ölçü birimlerini bu eserlerde tespit ettik ve dipnotlarda gösterdik. Buna rağmen okunamayan kelimeler elbette vardır. Emin olmadan okunan kelimeleri (?) ile kesik veya yırtık olan yerleri (okunamadı) ibaresiyle gösterdik. Her iki defterin başlarında dibace bulunmaktadır. Bu metinleri çevri yazının bütün kurallarını kullanmadık, çoğu kelimeleri günümüz kullanımı ile vermeyi uygun gördük. İdüb/edip, itdi/etti, virdi/verdi, hesabı/hesabı, ta'rif/tarife, sâ'ire/saire, ma'lûm/malûm, olunmakda/olunmakta gibi. Harf-i tarifler ile inceltme ve uzatma işaretleri (^) ile gösterilmiştir.

2.1. 1827 Tarihli Tarife Defteri ¹⁷

1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşının öncesinde İsveç'e verilen gümrük tarife defteridir. 28 Mayıs 1827'de imzalanan ve Karadeniz'de İsveç'e serbestçe ticaret yapma hakkını sağlayan anlaşmadan kısa bir süre sonra 6 Ekim 1827 (15 Rebi'ül-evvel 1243) tarihinde imzalanmıştır. Benzeri tarife defterleri gibi bir giriş ile iki bölümden oluşmaktadır.

Tarifenin dibacesinde İsveç ve Norveç ile cari olan ahitname hükümlerine göre, iki devletin bayrağı altında Burban tüccârının %3 gümrük resmi vererek ticaret yapabilecekleri hususu yapılan müzâkerelerle kabul edilmiş, bu tarifenin 1 Muharrem 1243/25

Uygulamalar), Ed. Arif Bilgin-Burhan Çağlar), Kronik Yay. İstanbul 2019, s. 23-32; aynı mlf, "19. Yüzyılın İlk Yarısında Çanakkale (Kale-i Sultaniye) Gümrüğü", *Çanakkale Tarihi II*, (Ed. Mustafa Demir, Değişim Yay. İstanbul 2008, s. 1067-1085; aynı mlf, "Osmanlı Dönemi Karadeniz Ticaret Tarihine Katkı: Akkirman Gümrüğü (1505)", *Omeljan Pritsak Armağanı*, Ed. Mehmet Alparğu-Yücel Öztürk, Sakarya Üniv. Yay., Sakarya 2007, s. 525-581, Murat Fidan, "Osmanlı Devleti'nin Dış Ticarete Kullandığı 1862 Tarihli Gümrük Tarife Defteri: Amerika Örneği", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi XXIX/1*, Elazığ 2019, s. 429-448, aynı mlf, "Osmanlı İmparatorluğu ile Almanya Devleti Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defteri (1862)", Gazi Üniv. *Gazi Akademik Başış Dergisi 20*, Ankara 2017, s. 265-298; aynı mlf, "Osmanlı Devleti ile Rusya Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defterleri I (1782-1806)" *Güneyde Kültür XV/150*, Antakya 2004

¹⁷ Bu tarifenin suretini, Mektebetü'l-Vesâki't-Tarihiye-Şam Suriye, *Evâmir-i Sultaniye 2*, s. 156-161, Ves. 227'de tespit ettik. Şam Şer'iyye Sicillerinin emir, berat ve askerî terekeler kısmı 1780'den itibaren müstakil ciltler haline getirilmiş ve bu siciller *Evâmir-i Sultaniye* olarak adlandırılmış olup toplam 15 defterdir. Özel arşivimizde mevcut olan sicili kullandık. Yakın geçmişte diğer Şam sicilleriyle birlikte tamamı İSAM kütüphanesine kazandırılmıştır.

Temmuz 1827 tarihinden itibaren yedi buçuk yıl geçerli olacağı, aksi davranışlarda bulunulmaması ve zikredilen şartlara uyulmak üzere tanzim edilen defter olduğu zikredilmiştir.

Defterin birinci bölümü *Âmediye-i Eşyâ-yı Mütenevvi'a* başlığı ile gelen malların cinsi, birimi ve varsa yapılan zam ile son fiyatı verilmiştir. Meselâ; kelle şekerin kantarı 120 kuruş iken 240 kuruş zam yapılarak 360 kuruş üzerinden hesaplanmıştır. Ama ham siyah şeker zam yapılmamış ve kantarı 120 kuruş olarak verilmiştir. Lahor çividinin kıyyesi 54 kuruş iken 36 kuruş zam yapılarak 90 kuruş olarak hesaplanmıştır.

Tarifede kullanılan ölçü birimleri, kantar, kıyye, sandık, beheri, şişe, deste, çift, top, adet, zira' ve miskaldir. Bu ölçü birimleri sabittir fakat ihtiva ettikleri miktar farklı olabilmektedir. Özellikle top ve destede bu hususa sıkça rastlanmaktadır. Kumaşların topu verilirken altlarında zira' miktarı da verilmektedir. Meselâ; Çubuklu, Çiçekli ve Beyaz Boyalı Teke kirpasının topu 40, sade İstanbul şalisi taklidinin topu 22 zira'dır. Keza Çubuklu Şeytan bezi ve elvanın topu 40, Nanse tabir olunur Frengi kirpasının topu da 9 zira'dır. Hollanda kirpası 35, İngiliz mahsulü tülbent 22 zira'dır. İngiliz dokumalarının topu çoğunlukla 12 ziradır.

Destenin miktarı da değişiklik göstermektedir. İngiliz çorabı, İngiliz pamuk ipliği, kalın İngiliz ipeğinin destesi 12 adet iken İngiliz ve Flemank siyah tavşanının destesi 50 adettir. Terbiye olunmuş siyah sincap ile Triyeste tavşanının destesi 10 adettir. İngiliz çorabı, küçük-büyük şemsiyesi 12 adettir.

2.2. 1851 Tarihli Tarife Defteri ¹⁸

Dibacesinde, 1827 tarihli tarifenin üzerinden çok zaman geçtiğinden, mevcut muahedenin onuncu maddesine göre tarifenin yenilenmesi gerektiği, İngiltere tarifesinin İsveç Norveç tüccarına uygulanmasına karar verilerek tarife düzenlenmiştir. Burada dikkati çeken husus, Kırım harbinin hemen öncesinde bu tarifenin tanzim edilmesidir. Bunda Rusya tehdidine karşılık Osmanlı- sveç ittifakının hazırlığı olduğu düşünülebilir.

¹⁸ Devlet Arşivleri, A-DVN-NMH-0039-0014

Bu tarife de dibace ile *Memâlik-i Mahrûsa-i Şahâne Mahsulü ve İsveç ve Norvecya Devleti Mahsulü* olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Her iki tarife defterinde de ahitnamelere uygun olarak %3 gümrük alınması kararlaştırılmıştır. Ancak 1827 tarifesinde eşyanın miktarı ve fiyatı verilmiş, bazı mallara farklı oranlarda zam yapılarak toplam rakam verilmiştir. Meselâ; Harnubun kantarı 12 kuruş iken neye göre olduğu anlaşılamayan 13 kuruş zam yapılarak 25 kuruş olarak tespit edilmiştir. Kantarı 20 kuruş olan Mısır hurmasına 70 kuruş zam yapılarak 90, Manisa alacasının topu 7 kuruş iken 18 kuruş zam yapılarak 25, çekirdeksiz üzümün kantarı 27 kuruş iken 45 kuruş zam yapılarak 72 kuruş yükseltilmiştir.

1851 tarihli tarifede daha açıklayıcı bilgilerle hesaplama yapılmış ve bazı malların fiyatlarıyla ilgili şerhler verilmiştir. Meselâ; Mısır afyonunun rayicinden %16 indirim yapıldıktan sonra geri kalanından %9 amediye ve %3 de reftiye olarak gümrüğünün alınması kaydedilmiştir. Bazı malların altında bu şerh verilirken çoğunda bu şerh yerine doğrudan eşyanın rayici, indirimi ve nihai fiyatı kaydedilmiştir.

Bir örnek olarak Ebu Cehil Karpuzunu ele alalım. Kıyyesi 10 kuruş olan karpuzun gümrüğü 108 kuruştur. 108 kuruşun %16'sı 17 kuruş yapmaktadır. Geriye kalan 91 kuruştur. Bunun da %9 amediye ve %3 reftiye ki toplam %12 yaparken, daha fazla 30 kuruş olarak hesaplanmıştır. Oysa 91 kuruşun %12'si 30 kuruş yapmamaktadır. Bu 30 kuruş da 91 kuruşa eklenerek 121 kuruş elde edilmiştir.

Topu 30 kuruş olan Halep Alacasının gümrük değeri 324 kuruştur. %16'sı 52 kuruş yapmaktadır. 324 kuruştan 52 kuruş indirim yapılarak 272 rakamına ulaşılmıştır. Aynı şekilde %9 ve %3 amediye ve reftiye miktarları eklenerek 362 kuruş olarak tespit edilmiştir.

Ancak yapılan hesaplamalarda %16 indirim yapıldıktan sonra geriye kalandan %9 amediye ve %3 reftiye ki toplam %12 olarak alınması gereken rakamdan daha fazlası kabul edilmiştir. Halep Alacası örneğinde görüldüğü gibi, indirim yapıldıktan sonra kalan 272 kuruşun %12'si 32,64 kuruş yaparken, bu rakamdan daha fazla olarak 90 kuruş eklenerek 362 kuruşa ulaşılmıştır.

Nitekim Kütükoğlu da verdiği örneklerle aynı oranları vermektedir fakat neye göre yapıldığı belirtilmeyen "zam" ile nihaî rakam fazlasıyla

yükselmiştir Meselâ; topu 35 zira' olan Enli Alaca-i Rusya topu, kadimden 40 kuruş iken yeniden 80 kuruş zam yapılmış ve 120 kuruş olmuştur. “*Bu def'a zam*” şerhiyle 370 kuruş zam yapılmış ve 490 kuruşa yükselmiştir¹⁹.

Bizim yaptığımız hesaplamalara göre, bütün eşyaların gümrük ve indirim miktarlarının hesaplanmasında %9 ve %3 oranlarına uyulmadığı, hemen bütün kalemlerden ortalama %30 oranında ilaveler yapıldığı tespit edilmiştir.

Bazı maddelerin altına *bu def'a idhal* veya sadece *bu dahi* şerhi verilmiştir. Bu, söz konusu malın bu tarifeye eklendiği anlamına gelir. Meselâ, kaşkaralya tabir olunur anber kabuğu, fes boyası ve limona bu şekilde şerh verilmiştir.

3. Değerlendirme

İthalat ve ihracat kalemleri incelendiğinde şu hususlar dikkat çekmektedir. Osmanlı Devleti, 19. yüzyılda bir tarım toplumu özelliğini göstermektedir. Makine sanayii henüz gelişmemiştir. Ama bu, Osmanlı Devletinde sanayi olmadığı anlamına gelmemektedir. Sanayi, tabiatta ham halde bulunan bir maddenin bir şekilde işlenerek mamul hale getirilmek suretiyle başka bir biçimde kullanılması demektir. Bu haliyle en eski çağlardan beri insanlık tarihinde sanayi vardır. Tabiatta madenin işlenmesiyle farklı alet edevat elde edildi. Ağaçtan her türlü ahşap ve malzeme yapıldı. Hayvan yünlerinden çeşitli giyim kuşam malzemesi elde edildi. Bütün bunlar yapılırken klâsik enerji kaynaklarından yani insan ve hayvanın kas gücü, su ve havanın kaldırma ve itme gücünden faydalanıldı. O halde klâsik çağlarda sanayi yoktu demek yanlıştır. Makineleşme yoktu demek daha doğrudur.

Bu haliyle Osmanlı Devletinden yapılan ihraç mallarına bakıldığında, çok geniş bir coğrafyada tekstil sanayiinin geliştiği görülecektir. En başta İstanbul yoğun bir tekstil merkeziydi. Ankara'nın dokumaları ve bilhassa sofı Avrupa pazarlarının aranan malları arasındaydı. Bursa, tekstil ve bilhassa ipek sanayi ve ticaretinin merkeziydi. Kastamonu, Taşköprü, Trabzon, Tokat, Merzifon, Kayseri, Malatya, Diyarbakır, Hamid, Geyve, İzmir, Manisa, Tire, Halep, Şam, Hama, Mısır, Tunus ve Kıbrıs ile daha

¹⁹ Kütükoğlu, Tanzimat Devri Osmanlı-İngiliz Gümrük Tarifeleri, s. 340

pek çok kazada tekstil sanayii vardı. Rumeli’de de başta Selanik olmak üzere, Yanya, Drama, Tırhala, Yenişehir, Karaferya, Dimetoka, Filibe, Pazarcık, Zağra-ı Atik ve Manastır tekstil merkezleriydi. Tarife defterlerinde pek çok ürünün merkezi çoğunlukla *Rumeli ve Anadolu mahsulü* olarak kaydedildiği için bütün kazaları tespit etmek mümkün olamamıştır.

Tekstil ürünlerinin çeşitliliği de şaşırtıcı derece zengindir. İpeğin ve ipliğin her çeşidi, sof, alaca, çit, şal, kutni, kirpas, kuşak, fes, futa, çuka, astar, çatarı, ihram, peştamal, boğasi, beledi, yorgan yüzü, basma ve hasa başta gelen tekstil ürünleridir.

Bilindiği gibi Osmanlı iktisat politikasında ihracı memnu emtia kalemi vardır. Başta zahire, demir, bakır, deri, kereste ve atın ihracı kesinlikle yasaktı. Bu dönemde bu politikanın gevşetildiğine dair işaretler vardır. Sadece birer kayıta buğday ve arpa ihracatı görülmektedir. Bakır, gön, sahtıyan, meşin gibi deri çeşitlerine sıkça rastlanmaktadır.

Kayseri, Eğin, Uşak, Tosya, Gerece, Balıkesir, Aydın, İslimiye, Karlova, İzmir, Isparta, Konya ve Uşak deri-sahtıyan ürünleriyle ön plana çıkmaktadır. Koyun ve keçi derisi de talep gören emtiyaydı. Günümüzde olduğu gibi, geçmişte de Uşak, halısı ile meşhurdu. Keza Kula ve Gördes de seccade imalatında önemli bir mevkideydi.

İhracat kalemleri de ham veya yarı mamul tarım ürünleridir. İzmir, Manisa, Urla, Çeşme, Karaburun, İstanköy, Sisam, rezzaki ve çekirdekli-çekirdeksiz üzümü ile meşhurdur. Aydın’dan incir, Afyon’dan afyon, Mısır’dan hurma önemli ihraç kalemleriydi. Ayrıca anason, şarap, tütün, pirinç, zırnık, zeytinyağı, sadeyağ, bal, ceviz, tuzlu balık, susam, sinameki, arpa, saman, sabun, fındık, Mısır üzerinden gelen Yemen kahvesi, kenevir, kökboya, nişadır ve manda boynuzu ihraç mallarının başlıca maddelerini teşkil etmekteydi.

İthalat ise daha çok Avrupa, özellikle de İngiliz ve Fransız menşelidir. İsviçre-Norveç mamulleri daha azdır. Bundan İsviçre-Norveç tüccarının adeta tedarikçi gibi, her türlü Avrupa mallarını getirdikleri anlaşılıyor. Şeker çeşitleri, biber, kakûle tarçın, zencefil gibi baharat çeşitleri, limon, portakal, şarap, tuz, çay, pirinç, kudret helvası, kırmızı ve siyah havyar önemli gıda maddeleridir.

İsveç-Norvec mahsulü olan mallar ise çelik, arpa suyu, tuğla, çivi çeşitleri, kösele, bakır, kobalt, barut, demir, nikel, halat, bezir yağı, katran, zift, tuzlu balık, balık yağı, bileği taşı, güherçile, cam, billur ve keten gibi mamul veya yarı mamul sanayi ürünleridir.

İsveçli tüccarların getirdikleri mallar, çoğunlukla İngiliz ve Fransız menşeli olmakla beraber Lehistan, Venedik, Prusya ve Rusya ile Bağdat, Keşmir ve Hindistan'dan İstanbul'a gelen mallar oluşturmaktadır. Bu bağlamda İngiliz menşeli olmak üzere; çuka, cep saati, basma, yastık, sof, karanale, çorap, pamuk ipliği, pamuk, kâğıt çeşitleri, demir, tel, teneke, tuz, rom, halı, tülbent çeşitleri ve kirpas önemli kalemleri oluşturmaktadır.

Bunun yanında Fransız, Venedik, Rusya ve Lehistan malları da büyük yekün tutmaktadır. Kurşun, saçma, barut, yenibahar, Lahor çividi, Frengi fesi, bakır, tırpan, testere çeşitleri, çinko, Rusya keçi kılı, Venedik kemhâsı, Avusturya atlas çeşitleri, Triyeste keneviri, Fransa'dan cam çeşitleri, Flemenk ve Triyeste piştovları, Flemenk beziri, Lehistan kirpası, Rusya tel ve kendiri öne çıkan kalemlerdir.

Post ve kürk ticaretinin de önemli bir yer tuttuğu müşahede edilmektedir. İngiltere, Rusya, Lehistan, Avusturya mahsulü samur, tilki, tavşan, sincap, vaşak, karsak, sansar, karakulak, kakum kürklerinin ticareti de dikkat çekmektedir. Lüks sınıfına girdiği için tabii olarak fiyatları da yüksektir. Meselâ; Rusya samurunun çifti 240 kuruş iken 160 kuruş zam verilerek 400 kuruş olmuştur. Avusturya samurunun çifti 90, sansarın adedi 15 kuruştur. Neye yaradığını tespit edemediğimiz kunduz hayasının kıyyesi 240 kuruş idi. Bu kısa bilgiler bile döneminde yabani hayvan avcılığının hangi boyutlarda olduğunu göstermektedir ki, günümüzde bu durum daha da vahim bir hal almıştır.

Tarife defterlerindeki ithalat-ihracat emtiası, dönemin giyim-kuşam tarzı ile etnografyası ve beslenme alışkanlıkları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Öte yandan ticaret yapan devletlerin çeşitliliği, hem Osmanlı Devletinde hem de Avrupa'da yoğun bir sanayinin varlığına ve ekonominin küreselleştiğine delalet etmektedir. Gerçi Sanayi İnkılabının Avrupa'da hızla yaygınlaşması, Avrupa sanayiinin makineleşmesi, halâ büyük çoğunlukla tabii enerji kaynaklarına dayanan Osmanlı sanayii karşısında üstün bir duruma yükselmişti. Buna rağmen Batının da muhtaç olduğu her cinsten mamul ve yarı mamul emtia, Osmanlı

coğrafyasında vardı. Başka bir ifade ile Batı da Osmanlı Devletine muhtaçtı. Dönemin coğrafyası ve imkânları hatırlanırsa, dünyanın merkezinde yer alan Osmanlı coğrafyasının dışında Hindistan, Çin ve Pasifik adaları hariç çok da geniş ticaret merkezleri yoktu. Üstelik Çin, Hint ve Pasifik ticaretinin, uzun zaman alması ve haliyle maliyetleri yükseltmesi itibarıyla ekonomik değildi. Bu durumda Rumeli, Anadolu, Suriye, Irak, Mısır ve Tunus'a hâkim olan Osmanlı ticareti, daha ekonomikti. Nitekim bütün Avrupa devletlerinin Osmanlı Devletinden ticarî imtiyazlar almaları ve pek çok merkezde konsolosluklar açmaları, bu hususu doğrulamaktadır.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

A-DVN-NMH-0039-0014

A-DVN-NMH-003-0021-01

Mektebetü'l-Vesâki't-Tarihiye, Şam/Suriye, *Evâmir-i Sultani 2*

Tetkik Eserler

Beydili Kemal, "İsveç" maddesi, TDV *İA 23*, İstanbul 2001, s. 407-414

Bulunur Kerim İlker, "Osmanlı Dönemi Karadeniz Ticaret Tarihine Katkı: Akkırman Gümrüğü (1505), *Omeljan Pritsak Armağanı*, (Ed. Mehmet Alpargu-Yücel Öztürk), Sakarya Üniv. Yay., Sakarya 2007, s. 525-581

Bulunur Kerim İlker, "19. Yüzyılın İlk Yarısında Çanakkale (Kale-i Sultaniye) Gümrüğü", *Çanakkale Tarihi II*, (Ed. Mustafa Demir), Değişim Yay. İstanbul 2008, s. 1067-1085

Bulunur Kerim İlker, "Kanunnamelere Göre Erken Dönem Osmanlı Gümrük Sistemi", *Klâsikten Moderne Osmanlı Ekonomisi (Kurumlar-Uygulamalar)*, (Ed. Arif Bilgin-Burhan Çağlar), Kronik Yay. İstanbul 2019, s. 23-32

Bulunur Kerim İlker, *Osmanlı Galatası (1453-1600)*, Bilge Kültür Yay. İstanbul 2014

Erim Neşe, *Onsekizinci Yüzyılda Erzurum Gümrüğü*, (Doktora tezi) İstanbul 1984

Erkal Mehmet, "Arşın" maddesi, TDV *İA 3*, İstanbul 1991, s. 411-413

Fidan Murat, "Osmanlı Devleti ile Rusya Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defterleri I (1782-1806)" *Güneyde Kültür XV/150*, Antakya 2004

Fidan Murat, "Osmanlı Devleti'nin Dış Ticarete Kullandığı 1862 Tarihli Gümrük Tarife Defteri: Amerika Örneği", Fırat Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi XXIX/1*, Elazığ 2019, s. 429-448

Fidan Murat, "Osmanlı İmparatorluğu ile Almanya Devleti Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defteri (1862), Gazi Üniv. *Gazi Akademik Başış Dergisi 20*, Ankara 2017, s. 265-298

Genç Mehmet, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, 11. Baskı, Ötüken Yay., İstanbul 2014

Halil İnalçık, "İmtiyazat", TDV, *İA 22*, İstanbul 2002, s. 245-252

İnalçık Halil, *Sources and Studies on the Ottoman Black Sea I, Customs Register of the Caffa, 1487-1490*, (Ed. Şinasi Tekin-Gönül Alpay Tekin), Harvard 1995

Küçükcalay Mesut Abdullah, *Osmanlı İthalatı: İzmir Gümrüğü 1818-1839*, Kitap yayınevi, İstanbul 2007

Küçükcalay Mesut, "İzmir Efrenc Gümrüğüne Ait Bir İrad Defterinin Analizi ve Ticarete İlişkin Sonuçları (1797-1799)", *Belleten LXX/257*, Ayrıbasım, TTK, Ankara, s. 265-288

Kütükoğlu "Osmanlı Gümrük Kayıtları", *Osmanlı Araştırmaları I*, (Neşir Heyeti: Halil İnalçık-Nejat Göyünç-Heath W. Lowry), İstanbul 1980, s. 219-234

Kütükoğlu Mübahat, "Gümrük" maddesi, TDV. *İA 14*, İstanbul 1996, s. 262-268

Kütükoğlu Mübahat, "Tanzîmat Devri Osmanlı-İngiliz Gümrük Tarifeleri", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi-*Tarih Enstitüsü Dergisi 4-5*, İstanbul 1974

Öztürk Mustafa – Aksın Ahmet, "Venedik Devlet Arşivindeki Bailo Defterlerine Göre Osmanlı Devletinin Venedik'e Zahire ve Asker Yardımı (1624-1631)", Ankara Üniversitesi *OTAM 8*, Ankara 2013, s. 141-170

Öztürk Mustafa, "Türk-Fransız Ticaretinde 1816 Tarihli Gümrük Tarife Defteri", Ondokuzmayıs Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi I*, Samsun 1986, s. 182-187

Sahillioğlu Halil , "1763'te İzmir Limanı İhracat Gümrüğü ve Tarifesi", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi 8*, İstanbul 1968, s. 53-57

Turan Şerafettin, "Osmanlı İmparatorluğu ile İki Sicilya Krallığı Arasındaki Ticaretle İlgili Gümrük Tarife Defteri", TTK, *Belgeler IV/7-8*, Ankara 1967, ikinci baskı 1993, s. 81-167

Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi IV/2*, Altıncı baskı, TTK. Yay., 2011

Üner Mehmet Emin, *Urfa Gümrük Defterleri Transkripsiyon ve Değerlendirme (H. 1148-1153/M.1736-1741)*, Urfa Ticaret ve Sanayi Odaları Yay.,Urfa 2017.

Ünver Mustafa, *18. Yüzyılda Osmanlı-İsvec Diplomatik İlişkileri*, (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yük. Lis. Tezi) Karaman 2018

METİN I**1827 TARİHLİ GÜMRÜK TARİFE DEFTERİ** ²⁰

Devlet-i Aliyye-i ebediyü'd-devâm ve saltanat-ı seniyye-i müddet-i inkiyâm ile İsvec ve Norvecya devleti beyninde cârî ve badîdâr olan ahidnâme-i hümayun şurutunda devlet-i müşârün ileyha bayrağı altında Burban tüccârının yüzde üç hesabı esas ittihâz olunarak mukaddema râyic-i vakte tatbikan bir kıt'a tarife defteri tertîb ve tanzîm olunmuş ise de fiatının el-hâletü-hazihi şurût-u ahidnâme-i hümayun üzere üç hesâbına adem-i muvafakatine mebnî bu defa tarafeynin rıza ve memûrlarının kararları vechle râyic-i vakte nazaran yüzde üç hesabı üzere fiat vaz' ve takdiriçün rağbetlu İsvec ve Norvecya devleti tarafından tayin olunan sefaret baş tercümanı Antuvan Tista ile bi'l-müzâkere defterinin terkîm ve tanzîmi bâbında şeref-sudûr iden fermân-ı âliye imtisâlen me'mûr-ı mûma ileyh ile müzâkere ve el-haletü-hazihi râyic-i vakte tatbikan tarife defteri tanzîm olunmaktan nâşi işbu defter-i tarifede terkîm olunduğu üzere İsvec ve Norvecya tüccârının Memâlik-i Mahrûsatü'l-Mesâlik-i Şâhâneye kendü memleketleri ve düvel-i saire tarafından getürdükleri ve gayr-i ez mümteni' götürdükleri nev-zuhûr emtia ve eşyanın mürûr-ı ezmine ile fiatlarına terâkkî gelmek ve ba'idü'l-ihimal ise de tedennî bulmak melhuz bulunduğuna mebnî işbu bin ikiyüz kırk üç senesi Muharremi gurrasinden itibaren (1 Muharrem 1243 / 25 Temmuz 1827) itibaren gerek Âsitane gümrüğü ve Memâlik-i Mahrûsa derununda bi'l-cümle taşra gümrükleri ve iskelelerde bermûceb-i defter-i tarife rüsûmat-ı gümrükleri ahzolunmak ve ber-minvâl-i meşrûh tarife-i mezkûrenin bundan yedi buçuk sene mürûruna değîn muteber ve mer'i tutulub müddet-i mezkûre mürûruna kezâlik râyic-i vakte tatbikan fiat vaz'ıyla başkaca tarife defteri tanzîm kılınmak ve Memâlik-i Mahrûsa'da mübâyaa edüb yine Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne derûnunda furuht ettikleri emtia ve eşyanın rüsûmât-ı gümrüğünü dahi ticaret-i dahiliye şurutu vechle reaya-yı Devlet-i Aliyye tüccârı misillü tamamen edâ eylemek ve muğayiri hareket olunmayub mûcebince amel olunmak şaritasiyla tanzîm olunan tarife defteridir.

²⁰ Mektebetü'l-Vesâki't-Tarihiye-Şam Suriye, *Evâmir-i Sultaniye* 2, s.156-161, Ves. 227

1827 TARİHLİ TARİFE

ÂMEDİYE-EŞYA-YI MÜTENEVVİ'A

Kelle Şeker		Şeker-i Gabar		Ham Siyah Şeker		Kırmız ²¹		Biber	
Kantar ²²	1	Kantar	1	Kantar	1	Kıyye ²³	1	Kıyye	1
Guruş	120	Guruş	120	Guruş	120	Guruş	120	Guruş	4
Zam	240	Zam	80			Zam	120	Zam	3
	360		200				240		7

Dâr-ı Fülful		Çivid-i Lahor		Çitar		Çenkâr-ı ²⁴ Acem		Kurşun-ı Ham	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	9	Guruş	54	Guruş	12	Guruş	69	Guruş	45
		Zam	36	Zam	11			Zam	63
			90		23				108

Bahar-ı Cedid		Kurşun-ı Sâcim		Beyaz Teneke-i İngiliz Sandığı		Revgan-ı Sade-i Avrupa		Tağfurî	
Kıyye	1	Kantar	1	Kıyye	450	Kantar	1	Zira'	15
Guruş	3	Guruş	50	Guruş	150	Guruş	70	Guruş	35
Zam	4	Zam	90	Zam	180	Zam	170	Zam	
	7		140		330		240		

Sade Beyaz Famrî ?		Bakkâm-ı Al ²⁵ ve Bortakal ve Dar		Bakkâm-ı Santa Marika Tabir Olunur Orta		Piştov ve Tüfenk ve Kara-bina-i İngiliz-kâri			
Zira' ²⁶	15	Kantar	1	Tantar	1	Faturası		Zira'	
Guruş	35	Guruş	120	Guruş	72	üzere %3		Guruş	
Zam	13	Zam	310	Zam	28	guruş gümrük		Zam	
	48		430		100	alına			

²¹ Kırmız, Fransızca Kermes= kırmızı boya yerine kullanılan bir madde (Turan, s. 91)

²² Kantar, zaman içinde bölgelere göre değişmekle beraber, Osmanlı Devletinde İstanbul kantarı 44 okkadır. Okka/Vukıyye/Kıyye aynı anlamda olup 400 dirhem olduğuna göre, 44 okka 56,44 kg.dır.

²³ Kıyye 400 dirhem olup 1,282 kg.dır.

²⁴ Yengeç, (Turan, s. 104)

²⁵ Bakkâm, baklagillerden, odunundan kırmızı boya çıkarılan bir ağaç, (Üner, s. 347)

²⁶ Zira'=Arşın, bölgelere göre çok farklı olarak kullanılan bir uzunluk ölçü birimidir. İstanbul arşını 68,5, Kahire 53,9 Şam 58,3, Halep 62,8 cm.dir. 1841'deki düzenleme ile kumaş ölçümünde kullanılan çarşını arşını 68 cm. olarak kabul edilmiştir. Burada zikri geçen zira'=arşın 68 cm.dir. (Mehmet Erkal, "Arşın" maddesi, TDV İA 3, İstanbul 1991, s. 411-413)

Basma Çuka-i İngiliz	İngilizkârî Sim ve Halafî Koyun Saati ²⁷ Kebir ve Evsat ve Sağır	Bir Tabir Olunur Arpa suyu	Karanfil	Barud-ı Siyah	
Faturası üzere %3 gümrük alına	Aded 1	Bumâl (?)	1	Kıyye 1	Kantar 1
	Guruş 150	??	250	Guruş 40	Guruş 150
	Zam 250	Guruş	3	Zam 14	Zam 180
	400	Zam	0,25	54	330
			3,25		

Çivid-i Hindî ve Yeni Dünya	Toprak Tabak maa Rengâmiz Billur Evani Hırdavat-ı Ebniye	İngilizkârî Sade Altun Koyun Saati Kebir ve Evsat ve Sağır	İngilizkârî Yasdik Saati ve Meştahta Saati maa Mafsali ve Basma Sarı Mü-cevherli basma ve kendinden Çalar Koyun Saat ve Mücevherli Kutu ve Mücevherli Çiçek ve Harara Mücevher/ Faturası üzere %3 gurus gümrük alına	Karavana Mağamir Basma Çalar Saat-ı İngiliz
Kıyye 1	Faturası üzere %3 gurus gümrük alına	Aded 1	basma ve kendinden Çalar Koyun Saat ve Mücevherli Kutu ve Mücevherli Çiçek ve Harara Mücevher/ Faturası üzere %3 gurus gümrük alına	Adet 1
Guruş 18		Guruş 360		Guruş 120
Zam 32		1140		Zak 280
50		1500		400

İngilizkârî Nam Çalar Saat maa Kubur	Sof-ı İngiliz	Çuka-i İngiliz ve Artol (?) Ma'hud Şâlî	Çuka-i İngiliz Alâ Londra	Çuka-i Londra İngiliz Evsat ve Edna
Aded 1	Top 1	Top 1	Top 1	Top 1
Guruş 1152	Zira' 45	Zira 25	Zira 25	Zira 25
Zam 2448	Guruş 110	Guruş 420	Guruş 420	Guruş 160
3600	Zam 190	Zam 1020	Zam 570	Zam 380
	300	1440	990	540

Kalamduk (?) Tabir Olunur Frenk Libas Olacak Çuka-i İngiliz	Çuka-i Saye-i İngiliz	Karanale-i İngiliz	Bayağı Kalınca İngiliz	Bayağı Çorab-ı İngiliz
Top 1	Top 1	Top 1	Deste 1	Deste 1
Zira 30	Zira 25	Zira 35	Aded 12	Aded 12

²⁷ Cep saati

Guruş	480	Guruş	1800	Guruş	216	Guruş	108	Guruş	54
Zam	20	Zam	1800	Zam	184	Zam	72	Zam	36
	500		3600		400		180		90

Penbe ve İblik Kaliha-i İngiliz		Penbe ve İblik Çorab-ı İngiliz		Harir İngiliz Kalın-ı		Çuka-i Kazimir-i İngiliz Enli ve Ensiz Alâ ve Edna		Sandallı Şemsiye-i Kebir ve Sağır	
Deste	1	Deste	1	Deste	1	Rayic-i vakt üzere %3 guruş alına	Deste	1	
Aded	12	Aded	12	Aded	12		Aded	12	
Guruş	144	Guruş	72	Guruş	200		Guruş	432	
Zam	36	Zam	48				Zam	668	
180			120					1100	

Maşmu'lı Halafî Şemsiye-i Kebir ve Sağır		Şayğara-i İngiliz		Kâğıd-ı İngiliz Enva'ı		Bafî İngiliz		İngiliz Tuzu	
Deste	1	Deste	1	Zuhûrunda rayic-i vakt üzere %3 guruş gümrük alına	Deste	1	Kantar	1	
Aded	12	Guruş	540		Kantar	12	Guruş	198	
Guruş	216	Zam	160		Guruş	18,5	Zam	162	
Zam	216		700		Zam	31,5		350	
	432					60			

Rom		Kanakana		Kanakana Gubarı		Tavşan-ı Siyah ve Sincab-ı İngiliz ve Flamenk		Anber	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Deste	1	Miskal	1
Guruş	2	Guruş	27	Guruş	120	Aded	50	Guruş	12
Zam	6					Guruş	150	Zam	36
	8	Bu def'a idhal		Bu dahi		Zam	200		48
							350		

Misk-i Hindî		Mismar Rusya'nın ve İngiliz ve İsvec Kebir		Mismar-ı Triyeste ve Flemenk ve İngiliz ve İsvec		Katranlı ve Beyaz Halat-ı Rusya ve Avrupa		Arnata(?) Rusya ve Avrupa	
Miskal	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	12	Guruş	80	Guruş	105	Guruş	110	Guruş	198
Zam	8			Zam	50			Bu dahi	
	20	Bu def'a idhal			155				

Demir Top		Zift ve Katran		Elvan Penbe Kadife		Kırpas-ı ²⁸ Teke ve Çubuklu ve Çiçekli Beyaz ve Boyalı		İstanbul Şalisi Taklidi Sade	
Kantar	1	Kantar	1	Top	1	Top	1	Top	1
Guruş	80	Guruş	22	Zira'	40	Zira'	40	Zira'	22
Bu dahi		Bu dahi		Guruş	216	Guruş	288	Guruş	180
				Zam	114	Zam	42	Zam	60
					330		330		240

Halı-i İngiliz Alâ Evsat Edna		Bilanfat Tabir Olunur Beyaz İngiliz Kisesi		Burgulu Nede ²⁹ Taklidi İngiliz İbliği Kâğıd ve Kutu		Revgan-ı Zâc ?		Balık Nefsi ?	
Zira'	1	Kıyye	1	Deste	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	25	Guruş	72	Aded	12	Guruş	10,25	Guruş	40
Zam	8	Zam	11	Guruş	72	Zam	1,25	Bu def'a idhal	
	33		83	Zam	18		11,50		
					90				

Şeytan Bezi Çubuklu ve Elvan		Kırpas-ı Nanse Tabir Olunur Frengi Boğası ³⁰	
Top	1	Top	1
Zira'	40	Zira'	9
Guruş	180	Guruş	14,25
Bu dahi		Zam	3,25
			17,5

Bağdad ve Keşmir ve Mahall-i Saireden Asitane-i Aliyye'ye Getürüb Asitane-i Saadet'den Alub Diyarlarına Götürdükleri

Şâli-i Hindî Alâ Çiçekli ve Donluk ve Marbuc-lar ve Beldarlı Rizaî		Şâli-i Hindî Çiçekli ve Rizaî ve Donluk Donluk Hamadur ve Bahur		Şâli Boğça Ferma-yışkârî ve Köşeleri Dallı ve Alâ Car ³¹ Fermayış Kenarlı ve Alâ Köşeleri Çiçekli ve Beldarlı		Şâl-ı Hindî Câr Evsat ve Edna		Şâl-ı Hindî Boğça Evsat ve Edna	
Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1
Guruş	2700	Guruş	720	Guruş	1980	Guruş	396	Guruş	216

²⁸ Farsça, keten veya kenevir bezi, (Turan, s. 104)

²⁹ Nede, Netherland yerine kullanılmıştır

³⁰ Boğası=Astarlık seyrek dokunmuş bez, (Turan, s. 108)

³¹ Car, çarşaf, siyah üstlük, (Üner, s. 348)

Zam	180	Zam	990			Zam	1314	Zam	594
	2880		1710	Bu def'a dahil			1710		810

Cevizi ve Destâr		Muhabbethâne-i İngiliz Enli ve Ensiz		Muhabbethâne-i Hindî			Franca Münakkaş Kayacak?		Fafar ?	
Beheri	1	Top	1	Kebir	Evsat	Edna	Kantar	1	Kiyye	1
Guruş	180	Para	24	Top	Top	Top	Guruş	20	Guruş	7
Zam	190	Guruş	90	1	1	1	Zam	22	Zam	4
	370	Zam	18	120	90	60		42		11
			108	42	32	22				
				162	122	82				

Nişadır		Kaliku Şarini Tabir Olunur Kirpas-ı İngiliz		Olanda-i ³² Kirpas		Çit- ³³ İngiliz Enva'ı		İngiliz Mahsulü Dülbend	
Kiyye	1	Top	1	Top	1	Top	1	Top	1
Guruş	9	Zira'	40	Zira'	35	Zira'	40	Para	22
Zam	8	Guruş	108			Guruş	151	Zira'	49
	17	Zam	12	Bu def'a idhal		Zam	25	Guruş	70
			120				176	Zam	27,25
									97,25

Elvan Hasa ³⁴ ve Famiri ? Yirmi dördten yirmi sekiz paraya varıncaya kadar		Bâzan Enva'ı Zam Tefavüdü bu kadar		Kaba Hasa ve Bağat Yirmi para-dan yirmi dört paraya varıncaya kadar ve muktezat zuhu-runda buna kıyas ile gümrük alına		Hümayun ve İnce Bağat		İngilizkârî Mahsulü Çubuklu Varbalı Kamri ve İnce Tülbend Üzerine	
Top	1	Top	1	Top	1	Top	1	Beheri	1
Guruş	90	Para	24	Zira'	32	Zira'	32	Para	12
Yirmi dördten yirmi sekiz paraya varıncaya kadar		Zira'	32	Guruş	70	Guruş	70	Zira'	16
		Guruş	180	Zam	5	Zam	40	Guruş	95
		Zam tefavüdü bu kadar			75		110	Bu def'a idhal	

³² Olanda, Hollanda yerine kullanılmıştır

³³ Çit, yazma, yemeni, ipekli ince kumaş (Üner, s. 348)

³⁴ Has, ince dokunmuş beyaz bez (Üner, s. 348)

Fitilli Kaba		Rencine		Tırnaklı Sefine		Fes-i Frengî		Dehn (kesik - okunamadı)	
Tülbend-i İngiliz				Demiri Ham					
Beheri	1	Kantar	1	Kantar	1	Deste	1	Kantar	1
Para	10	Guruş	26	Guruş	100	Guruş	36	Guruş	27
Zira'	14	Bu dahi		Bu dahi		Zam	4	Zam	23
Guruş	65						40		50
Bu dahi									

Demir Tahta ve Sac ve Taba ve Keçe		Nuhas-ı Ham		Bayağı Devsiye ?		Bağane-i Devsiye		Tırpan Kebir ve Sağır	
Kıyye	1	Kantar	1	Kantar	1	Çift	1	Beheri	
Guruş	1	Guruş	180	Guruş	144	Guruş	42	Kıyye	11
Zam	3	Zam	436	Bu def'a idhal		Zam	48	Bu def'a idhal	
	4		616				90		

Keçi Kılı Rusya		Çelik		İğne Tobra		Badem içi		Hasa Kehribar	
Kantar	1	Kantar	1	Beheri	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	80	Guruş	130	Aded	50000	Guruş	3	Guruş	540
Bu dahi		Zam	10	Guruş	255	Zam	3	Zam	10
			140	Zam	45		6		550
					300				

Dizi Kehribar		Almuniye ve Zeytun ve Kire ve Revgan-ı Zeyt		Harir Çorab		Revgan-ı Belsenk ?		Abanos Ağacı	
Kıyye	1	Sandık	1	Deste	1	Şiše	5	Kantar	1
Guruş	260	Şiše	12	Guruş	100	Guruş	12	Guruş	240
Zam	15	Guruş	54	Bu def'a idhal		Bu dahi		Bu dahi	
	275	Bu def'a idhal							

Kebir Enfiye Şişesi Siyah		Tehi Siyah Bukal-ı Sağır		Kâfurî		Kakule ³⁵		Siyas ?	
Aded	100	Aded	100	Aded	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	150	Guruş	90	Guruş	18	Guruş	40	Guruş	200
Bu dahi		Bu dahi		Zam	16	Zam	20	Bu dahi	
					34				

³⁵ Fransızca "Amome" denen bitki (Turan, s. 94)

Kâğıd-ı ??		Kaşkaralya ³⁶ Tabir Olunur Anber Kabuğu		Fes Boyası		Limon		Bortakal	
Deste	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Aded	1000	Aded	1000
Guruş	3	Guruş	36	Guruş	13	Guruş	47	Guruş	90
Zam	5	Bu def'a idhal		Bu dahi		Bu dahi		Bu dahi	
	8								

Sabarine		Kıl Destere		Kıl Destere Hurdası		Zâc-ı ³⁷ Kıbrısî		Tutya ³⁸	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1	Kıyye	1
Guruş	12	Guruş	40	Guruş	10	Guruş	20	Guruş	6
Zam	19	Zam	1	Zam	1	Zam	11	Zam	2
	31		41		11		31		8

Avrupa Mahsulü			Avrupa Mahsulü Tuz		Güherçile		Amarika Gönü		Demir Tel	
Hamr	Hamr	Meyan Balı	Kantar	1	Kantar	1	Aded	1	Kantar	1
Kıyye	Kıyye	Kıyye	Guruş	5	Guruş	200	Guruş	9	Guruş	90
1	12	3	Bu def'a idhal	Zam	30	Bu def'a idhal	Zam	60		
6	90	5			230					150
Bu dahi	Bu dahi	8								

Avrupa Mahsulü			Pirinç		Çay		Ceviz-i Bevvâ ³⁹		Kudret Helvası	
Cild-i Bakar	Manda Gönü	Kâvsâle	Kıyye	10	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Aded	Aded	Aded	Keyl	1	Guruş	27	Guruş	54	Guruş	7
1	1	1	Guruş	27	Zam	13	Zam	42	Zam	3
10	90	90	Bu def'a idhal		40		96			10
35	10	10								
45	100	100								

³⁶ Cascarilla –kaşkaralya (Kütükoğlu, s. 368)

³⁷ Göz taşı (Turan, s. 104)

³⁸ Çinko

³⁹ Hindîstan cevizi (Turan, s. 98)

Kürkürd ⁴⁰		İsfidac ⁴¹		Sulukine ⁴²		Siyah Hayvar		Kırmızı Havyar	
Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	18	Guruş	144	Guruş	75	Guruş	60	Guruş	20
Zam	4	Zam	42	Zam	25	Zam	140	Zam	80
	22		186		100		200		100

Muşambalık Kırpas-ı Rusya ve İngiliz		Kırpas-ı Davenden ?		Netkâr ?		Şem'i Revgan-ı Rusya		Ma'mul Şem'i Asel	
Top	1	Top	1	Kıyye	1	Kantar	1	Kıyye	1
Guruş	45	Guruş	33	Guruş	15	Guruş	60	Guruş	36
Zam	55	Zam	34	Bu def'a idhal		Zam	140	Bu def'a idhal	
	100		67				200		

Kal' ⁴³		Rişte-i Penbe-i İngiliz	
Kantar	1	Kıyye	1
Guruş	210	Guruş	45
Zam	285		
	495		

- Livre-i İngiliz her pâre post geldikde fiati tashih olunub beheri kaç guruşa bey' olunur ise ol-vechle hesab oluna, yüzde üç guruş gümrük alına.
- İngiliz taklidi kenarlı donluk çar ve beldarlı ve çiçekli ve camaduri ve esvaplık ve fermayış ve rızaî ve şemle ve boğça şal rayiç-i vakt üzere yüzde üç guruş gümrük alına
- Makrame-i İngiliz ve çit ve bazan boğça-i İngiliz rayiç-i vakt üzere yüzde üç guruş gümrük alına.

s. 159

- Bahr-i Sefid'de vaki iskelelerde tevarüd eden bi'l-cümle kahvenin beher kıyyesinden on beş akçe kadimi olan bid'at Asitane gümrükçüsü eshamına merbuttur.

⁴⁰ Kükürt

⁴¹ Farsça üstübeç (Turan, s. 89)

⁴² Soligen=Astar boyası (Turan, s. 98)

⁴³ Kalay

- Kahve-i efrencinin bid'at namıyla müşterisi tarafından edası lazım gelen on beş akçenin üzerine dört akçe gümrük zam ile on dokuz akçe İsvec tüccârı tarafından verilmeğe rıza-dâde olundu.

Darcin-i Triyeste ⁴⁴		Beyaz Zencebil		Siyah Zencebil		Sarı Teneke ve Tel		Tiremendi ⁴⁵	
Kıyye	1	Kantar	1	Kantar	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	20	Guruş	80	Guruş	80	Guruş	7	Guruş	5,5
Zamm-ı tedafü-ü bu kadar		Zam	140	Zam	40		9	Zam	1,5
			220		120		16		7

Selâsîn-i Rusya		Enli Çitare		Ensiz Çitare		Atlas-ı Filorentina ⁴⁶		Sade Sandal ve Canfes ve Kana-viz ve Tepe ve Yafta	
Kıyye	1	Zira'	1	Zira'	1	Zira'	1	Zira	1
Guruş	12	Guruş	8	Guruş	4	Guruş	9	Guruş	5
Zam	23	Zam	12	Zam	6	Zam	4	Zam	4
			20		10		13		9

Altunbaş Tiryak ⁴⁷		Bayağı Tiryak		Enli Bürümcek		Ensiz Bürümcek	
Kıyye	1	Kıyye	5	Beheri	2	Beheri	2
Guruş	24	Guruş	190	Top	1	Top	1
Zam	21	Zam		Guruş	66	Guruş	45
	45	Bu def'a idhal		Zam	64	Zam	25
					130		70

Üstüfa ⁴⁸ ve Telli Kemha ve Asfaki ?		Tespihlik Dizi Mercan				İngiliz Franca Samuru		Azak Delgüsü	
Zira'	1	Alâ	Evsat	Edna	Mercan-ı Ham	Aded	1	Kıyye	1
Guruş	30	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Kıyye	Guruş	25	Guruş	21
Zam	24	1	1	1	1	Zam		Zam	24
	54	850	350	330	330	Su dahi			45
		Bu def'a idhal	Bu dahi	Bu dahi	Bu dahi				

⁴⁴ İtalya'daki Trieste şehri

⁴⁵ Terementi (Turan 103), Therebentine-terebentin yağı (Sahillioğlu, s 56)

⁴⁶ Floransa menşeli olmalı (Turan, s. 102)

⁴⁷ Tiryak veya Teryak, Arapça'da afyon demektir (Turan, s. 103)

⁴⁸ İtalyanca: Stoffa=kumaş (Turan, s. 88)

Beyaz Delgü ve Boğası		Bec Samuru Hurdası		Zarduva ?		Kırmızı Rusya Delgüsü		Samur-u Rusya	
Çift	1	Aded	1	Aded	1	Aded	1	Çift	1
Guruş	9	Guruş	280	Guruş	9	Guruş	38	Guruş	240
Zam	11	Zam		Zam	8	Zam	34	Zam	160
	20	Bu def'a idhal			17		72		400

Samur-ı Bec		Sincab- Ham		Sincab-ı Sir Ham		Samur-ı Nafesi		Sansar	
Çift	1	Aded	1	Aded	1	Suruk ⁴⁹	1	Aded	1
Guruş	54	Guruş	33	Guruş	80	Guruş	40	Guruş	7
Zam	36	Zam	37	Zam	40		850	Zam	8
	90		70		120	Bu def'a idhal			15

Sincab-ı Siyah		Lazka ⁵⁰		Su Samuru		Kara Kulak		Vaşak	
Aded	1	Suruk	1	Aded	1	Aded	1	Aded	1
Guruş	60	Beheri	1	Guruş	4	Guruş	50	Guruş	45
	40	Guruş	40	Zam	16	Bu def'a idhal			45
	199		60		20				90
		Bu def'a idhal							

Kakum ⁵¹		Karsak ⁵²		Terbiye Olunmuş Sincab Siyah		Samur-ı Leh Edna ve Evsat ⁵³		Samur-ı Rusya Hurdası	
Suruk	1	Aded	1	Deste	1	Çift	1	Kıyye	1
Aded	40	Guruş	6	Aded	10	Aded	100	Guruş	650
Guruş	54	Zam	9	Guruş	20	Guruş	100	Zam	350
	56		15		28	Zam	100		1000
	110				48		200		

Tavşan-ı Triyeste		Siyah Göçen ⁵⁴ ve Kedi		Alaca Göçen		Delgü-yü Flemenk		Begler Lazka	
Deste	1	Aded	1	Kıyye	1	Deste	1	Suruk	1
Aded	10	Guruş	3	Guruş	1,25	Aded		Aded	40
Guruş	10	Zam	3	Zam	2,5	Guruş	7,25	Guruş	54
Zam	10				4	Zam	17,25	Zam	21
	20						25		75

⁴⁹ Suruk-Sırık. Kürklerin sırtına geçirilmesiyle taraflarca bilinen bir ölçü birimi olması muhtemeldir.

⁵⁰ Laska, bel veya kırık çıkıklara uygulanan bir bant.

⁵¹ Samur ve gelinciğe benzer küçük bir kürk hayvanı

⁵² Bengal köpeği (Turan, 101)

⁵³ Leh, Lehistan, bugünkü Polonya

⁵⁴ Ada Tavşanı (Turan, 101)

At Kılı Koçanlı		At Kılı Koçansız		Kılabdan Şerid ve Saçak		Tehi Ağac Kutu		Sim Pul ve Tırtıl	
Kantar	1	Kantar	1	Miskal	1	Fıçu	1	Miskal	1
Guruş	88	Guruş	220	Guruş	2,25	Guruş	360	Guruş	52
Zam	78	Zam	130	Zam	1	Zam	490		
	175		350		3,25		850		

Biralma-i* Venedik		Bağa		Telli Musule ⁵⁵		Telli Kemhâ-yi Venedik		Telli Hakâi-yi Venedik	
Deste	1	Kıyye	1	Zira'	1	Zira'	1	Zira	1
Guruş	24	Guruş	48	Guruş	45	Guruş	15	Guruş	12
Zam	26	Zam	37	Zam	65	Zam	25	Zam	13
	50		85		110		40		25

Telli Kadife		Çit Kalemkârî-i Flemenk		Cam-ı Bec ve Leh		Nemçe ve Franca Mahsulü			
Zira'	1	Top	1	Sandık	1	Çubuklu ve Çiçekli Sa-de Kan-tuvir ?		Çubuklu ve Çiçekli Atlas	
Guruş	21	Guruş	120	Kutu	10	Zira	1	Zira'	1
Zam	24	Zam	80	Guruş	720	Guruş	1,25	Guruş	15
	45		200	Zam	1080	Bu def'a idhal		Bu dahi	
					1800				

Dezan-ı Mahî		Kenevir-i Triyeste		Nemçe Mahsulü Kâğıd-ı Venedik		Kâğıd-ı Bortukal		Kâğıd Harkoh ve ?? Leh	
Kıyye	1	Top	1	Top	1	Top	1	Top	1
Guruş	24	Guruş	36	Guruş	9	Guruş	4,5	Guruş	9
Zam	26	Bu def'a idhal		Zam	21	Zam	7,5		13
	50				30		12		22

Kâğıd-ı Kebir		Kâğıd-ı Evsat		Maden Tel		Makara Tel		Kâzib Pul ve Tırtıl	
Top	1	Top	1	Kıyye	1	Top	1	Kıyye	1
Guruş	45	Guruş	22,25	Guruş	13,25	Guruş	3,25	Guruş	165
Zam	315	Zam	157,5	Zam	21,25	Zam	4,25	Bu def'a idhal	
	360		180		35,5		8		

* Kelimenin baş tarafı kesik olduğu için okunamadı

⁵⁵ İtalyanca: Mussola= pamuklu veya yünlü adi kumaş (Turan, s. 88)

Beyaz Triyeste		Çiçekli Harir Kadife		Rište-i Gazaziye	
Top	1	Top	1	Kıyye	1
Guruş	72	Guruş	30	Guruş	30
Bu dahi		Bu dahi		Zam	40
					70

Memâlik-i Efrenciyeye götördükleri ber-vech-i esami gümrük olunan

Fes-i Tunus		Fes-i Tunus		Sade Harir Şerit		Çit Boğça-i Kebir		?? ve Leh Sağır	
Deste	1	Deste	1	Top	1	Top	1	Top	1
Guruş	200	Guruş	800	Guruş	6	Zira'	36	Guruş	18
Bu def'a idhal		Bu dahi		Zam	14	Guruş	220	Para	18
					20	Bu def'a idhal		Bu dahi	130

Avrupa Mahsulü Keçi Derisi		Münakkaş Şayak-ı Flandra		Mantar		Avrupa Mahsulü Meşin		Mâî ve Siyah Biraşol Antali ? Yapağı	
Beheri	1	Top	1	Kantar	1	Aded	1	Kıyye	1
Guruş	2	Guruş	180	Guruş	40	Guruş	2	Guruş	25
Zam	10	Zam	115	Bu def'a idhal		Zam	2,25	Bu def'a idhal	
	12		295				4,5		

Münakkaş Şayak-ı Triyeste		Miske ?		Orta Kâğıd		Orta *		Ustura-i Nemçe	
Top	1	Şişe	1	Kıyye	1	Sandık	1	Deste	1
Guruş	120	Guruş	1	Guruş	3	Kıyye	200	Guruş	3
Zam	65	Zam	1	Zam	2	Guruş	120	Zam	4
	185		2		5	Zam	60		7
							180		

Franca mahsulü olarak cam bu defa'a idhal

Üç Urubluk		Dört Urubluk		Beş Urubluk		Altı Urubluk		Yedi Urubluk	
Kutu	1	Kutu	1	Kutu	1	Kutu	1	Kutu	1
Aded	300	Aded	200	Aded	100	Aded	50	Aded	40
Guruş	240	Guruş	240	Guruş	240	Guruş	240	Guruş	240

Bir Arşun		Bir Arşun İki Urub		Alaca-i Triyeste-i Kebir		Ve Olanda-i Sağır		Alaca-i Triyeste Ensiz	
Kutu	1	Kutu	1	Top	1	Top	1	Top	1

* Son kelime kesik olduğu için okunamadı

Aded	20	Aded	10	Guruş	54	Guruş	27	Zira'	35
Guruş	240	Guruş	240	Zam	54	Zam	27	Guruş	136
					104		54	Bu def'a idhal	

Alaca-i Kebir	Rusya	Mandık Tabir Olunur Ardıç Sakızı	Piştov kelime Nemçe	(bir kesik)	Piştov-Venedik Triyeste	ve	Piştov-ı Flemenk		
Top	1	Kantar	1	Çift	1	Çift	1	Çift	1
Zira'	35	Guruş	380	Guruş	9	Guruş	36	Guruş	27
Guruş	216	Bu dahi		Zam	22	Zam	12	Zam	58
					31		48		85

Papaz otu	Balık Tutkalı	Seylanî Darcin	Alâ	Telli Venedik	Kadife-i	Babakovan ?			
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Çift	1	Kıyye	1
Guruş	9	Guruş	20	Guruş	36	Guruş	240	Guruş	6
Zam	11	Bu def'a idhal		Zam	14	Zam	220	Bu def'a idhal	
	20				50		360		

Bileği Taşı	Temaşanlı Sandıkça	?	Tohum-u Ketan-ı Rusya	Bütün Sincab	Demir Bozan				
Aded	1	Aded	1	Keyl	1	Kıyye	1	Kantar	1
Guruş	4	Guruş	120	Guruş	16	Guruş	45	Guruş	110
Bu dahi		Zam	60	Bu def'a idhal		Bu dahi		Bu dahi	

Bileği Takımı	Çingirak	Çit-i Bec	Çıplak Ayna	Cub Cenin ?					
Varil	1	Kutu	1	Top	1	Sandıkça	1	Kıyye	1
Guruş	180	Guruş	12	Guruş	24	Aded	60	Guruş	4,5
Zam	50	Zam	14	Zam	10	Guruş	120	Zam	5,5
	230		26		34	Zam	80		10
							200		

Zarur ?	Sim Alfade ?	Seylanî Boncuk	Şurub-ı Ham ve Anberiyе	Mimar Egesi					
Kıyye	1	Kıyye	1	Kâğıd	1	Şişe	100	Deste	1
Guruş	40	Guruş	2	Guruş	9	Guruş	150	Guruş	3
Bu def'a idhal		Zam	3	Zam	8	Bu def'a idhal		Zam	1,5
			5		17				4,5

Zencefre	Kuyumcu Egesi	Tortu-yu Hamr	Guma-i Goyola ⁵⁶	Guta-i Gamiye ?					
Kıyye	1	Deste	1	Kantar	1	Kıyye	1	Kıyye	1

⁵⁶ Guma-i Goyola-Copa, (Kütükoğlu, s. 374)

Guruş	21	Guruş	4	Guruş	63	Guruş	15	Guruş	42
Zam	19	Zam	2	Zam	37	Zam	15	Bu def'a idhal	
	40		6		100		30		

Flemenk Bezir		Guma Tuta		Fiye Boncuğu ?		Kabara		Kunduz Hayası	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kâğid	5	Kıyye	1
Guruş	8	Guruş	36	Guruş	2	Guruş	20	Guruş	240
Bu dahi		Bu dahi		Zam	2	Bu def'a idhal		Bu dahi	
					4				

Krem-i Tartar ⁵⁷		Kırpas-ı Leh		Kâzib Şerid		Kezzab Suyu		Kendir ve Tel-i Ham-ı Rusya	
Aded	5	Top	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1
Guruş	50	Zira'	60	Guruş	36	Guruş	18	Guruş	90
Bu dahi		Guruş	60	Zam	20	Bu def'a idhal		Bu dahi	
		Bu dahi			56				

İsvec Norvecya tüccârının Memâlik-i Mahrûsadan gayr-i ez memnu' mübayaa iden li'eclit-ticare ber-muceb-i ahidnâme-i hümayun götördükleri emti'a-i mütenevvi'anın rüsumat gümrüğünü ber-vech-i âti kat' ve tastir olunan fiyat üzere eda eylemek ve Memâlik-i Mahrûsa-i der-i devletten alub yine Memâlik-i Mahrûsada furuht eyledikleri ecnas emti'a ve eşya-i muhtelifenin rüsum-u gümrüğünü reaya-yı Devlet-i Aliyye tüccârı gibi ticaret-i dahiliye nizamına tatbikan tamamen verilmek üzere tanzim ve terkim olunan reftiyesi defteridir.

Reftiy-e Eşya-yı Mütenevvi'a

Şem'i Asel		Harir-i Prusya		Harir-i Ada ve Rumili ve Kıbrıs ve Havalisi		Kamçı Başı		Penbe-i Ham	
Kıyye	1	Tabaka	1	Kıyye	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	5,5	Dirhem	610	Guruş	45	Guruş	30	Guruş	1100
Zam	12,5	Guruş	78	Zam	45	Zam	45	Zam	200
	17	Zam	148		90		75		1300
			216						

Sünger		Cimşir		Alacehr Enva'ı		Palamut		Zemin-i Azli ?	
Kıyye	1	Kantar	1	Kıyye	1	Kantar	1	Kıyye	1
Guruş	6	Guruş	8	Guruş	2	Aded	8	Guruş	6
Zam	8	Zam	7	Zam	5	Guruş	11	Zam	2
	14		15		7	Zam	19		8

⁵⁷ Cream of Tartar, (Kütükoğlu, s. 382)

Asfur ⁵⁸		Rište-i Kırmızı ve Elvan		Rište-i Penbe-i Beyaz		Göz Taşı		Üzüm-ü Rezzaki	
Kantar	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1
Guruş	130	Guruş	9	Guruş	9	Guruş	4,5	Guruş	27
Zam	50	Zam	14	Zam	11	Zam	1,5	Zam	48
	180		23		20		6		75

Şab		Rište-i Ankara		Tiftik		Beglerce Üzüm		İzmir Siyahı	
Kantar	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	27	Guruş	21	Guruş	21	Guruş	14	Guruş	15
Zam	13	Zam	14	Zam	4	Zam	43	Zam	15
	40		25		25		57		30

İncir Tobra ve Kutu ve Dizi		Kuş Üzümü		Kuş Üzüm-ü Konya		Çekirdeksiz Üzüm		Kök Boya	
Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	15	Guruş	50	Guruş	100	Guruş	27	Guruş	45
Zam	30	Bu def'a idhal		Bu dahi		Zam	45	Zam	88
							72		133

Sa'leb		Kitre ⁵⁹		Tavşan-ı Ana-dolu ve Rumeli ve Rusya		Sinameki		Mustaki	
Aded	1	Kıyye	1	Aded	100	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	5	Guruş	3	Guruş	60	Guruş	5	Guruş	11
Zam	8	Zam	4	Zam	120	Zam	3	Zam	14
	13		7		180		8		25

Afyon		Mazu		Mahmudiye ⁶⁰		Ak Günlük		Gül Yağı	
Kıyye	1	Kantar	1	Kıyye	1	Kantar	1	Miskal	1
Guruş	36	Guruş	150	Guruş	36	Guruş	110	Guruş	12
Zam	30	Zam	290	Zam	34	Zam	150	Zam	2
	66		440		70		260		14

Mısır Hurması		Alaca-i Şam		Alaca-i Haleb		Alaca-i Mağnisa		Anason	
Kantar	1	Top	1	Top	1	Top	1	Kantar	1
Guruş	20	Guruş	33	Guruş	27	Guruş	7	Guruş	40
Zam	70	Zam	39	Zam	27	Zam	18	Zam	110

⁵⁸ Sarı boya (Turan, s. 110)

⁵⁹ Bez dokurken parmağın kirışlenmesine yarar yabancı sakız (Üner, s. 349)

⁶⁰ Acamonee, akamonya-Mahmudiye otu (Sahillioğlu, s. 56)

	90		72		54		25		150
--	----	--	----	--	----	--	----	--	-----

Alaca-i Çitari ve Gizi	Brusa ve	Bayağı Mağrib	Elvan Şal-i	Alaca-i Diyabekir ve Sağır	Kebir	Alaca-i Yenişehir	
Top	1	Aded	1	Top	1	Top	1
Guruş	75	Guruş	15	Guruş	50	Guruş	25
Zam	33	Zam	35	Zam	30	Zam	20
	108		50		80		45

- Bi'l-cümle Memâlik-i Mahrûsa'dan hâsıl olan yapağının resm-i mürûriyesi olan beher kantarından üç guruş Tersane-i Âmile hazinesine eda eylemek üzere Âsitane Emti 'a Gümrüğüne merbuttur.
- Ma'lume'l-mikdar ihracı ruhsat verilen yapağının resm-i mürûriyesi bayii tarafından edası lazım gelen beher kantardan üç yüz altmış akçeyi kırk akçe gümrük üzerine zam ile gerek bayi ve gerek müşterisi tarafından ziyade mutalebe olunmayarak dört yüz akçe İsvec ve Norvecya tüccârı tarafından eda oluna.

Altun Vidin	Elvan-ı	Çit-i Âsitane	Çitari-yi Hindî ve Surî	Horasanî	Çitari-yi Hindî ve Denizli
Top	1	Top	1	Kıyye	1
Zira'	5	Zira'	20	Guruş	7,5
Guruş	220	Guruş	12	Bu def'a idhal	Zam
	220	Zam	13		16
	440		25		

Harnub	Haleb Çiçekli	Nemne Hane ?	Sisam	Selanik Keçesi
Kantar	1	Top	1	Kantar
Guruş	12	Guruş	45	Zira'
Zam	13	Zam	45	Guruş
	25		90	Zam
			72	
			72	75
			144	8

Sevaî-yi Haleb	Şam Çitarisi	Şal-ı Ankara maa Sof	Şali-i Âsitane ve Germür ve Meslihi ?	Münmer Dili ?
Top	1	Top	1	Kantar
Guruş	144	Guruş	90	Zira'
Zam	111	Bu def'a idhal	Guruş	4
	255		105	Zam
			305	4
				8

Gazaziye Kalemkârî Basma Mahlut		Gazaziye İpliği		Kalice-i İzmir ve Uşak		Kara Günlük ve Yağı		Koçanlı ve Koçansız Sığır Kuyruğu	
Top	1	Kıyye	1	Zira'	1	Kıyye	1	Kantar	1
Değirmi	20	Guruş	120	Guruş	9	Guruş	7	Guruş	70
Guruş	100	Zam	180	Zam	8	Bu def'a idhal		Bu dahi	
Zam	150		300		17				
	250								
Kutni-i Brusa ve Çiçekli Alâ ve Evsat ve Edna		Kutni-i Âsitane		Kadife-i Yasdik-i Brusa		Kadife Yasdik-i Âsitane Evsat ve Edna		Kelila Kuşak-ı Âsitane	
Top	1	Top	1	Çift	1	Çift	1	Beheri	1
Zira'	35	Zira'	10	Guruş	60	Guruş	45	Guruş	15
Guruş	35	Guruş	35	Zam	120	Zam	95	Zam	25
Zam	35	Zam	35				140		40
	70		70						

Bürünce Çehre		Penbe Çul ve Penbe Zar Bürünce-i Âsitani Evsat ve Edna		Nuhâs Kahve İbrîği		Nuhâs Evani		Keçi-yi Ankara	
Aded	1	Top	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Beheri	1
Guruş	8	Guruş	30	Guruş	12	Guruş	20	Guruş	27
Zam	17	Zam	96	Zam	24	Bu def'a idhal		Zam	27
	25		126		36				54

Mendirlik Kirpas Penbe Kers ?		Marsuvan ⁶¹ Yasdıği		Muhayyer Tosya		Marsanî		Limon Suyu	
Top	1	Çift	1	Top	1	Kantar	1	Kantar	1
Zira'	20	Guruş	12	Guruş	25	Guruş	400	Guruş	30
Guruş	9	Zam	12	Zam	15	Bu def'a idhal		Bu dahi	
Zam	21		24		40				
	30								

Penbe Çuval ve Uskufa-i ⁶² Sakız	
Kıyye	1
Guruş	24
Zam	24
	48

⁶¹ Merzifon

⁶² İtalyanca: Scuffia= Kadın takyesi, başlık (Turan, s. 115)

Memâlik-i Mahrûsa mahsulü olarak hamrın beher kıyyesi on iki para ve arakın beher kıyyesi kırk para kıymetlerinden yüzde üç guruş gümrük alına.

Çadır Uşağı		Çit-i Diyarbekir		Çit-i Tokat		Halâlî-yi ⁶³ Mağrib Şalı		Halâlî-yi Mağrib Donluk Şal	
Kıyye	1	Top	1	Çift	1	Aded	1	Beheri	1
Guruş	7	Guruş	15	Guruş	15	Guruş	60	Guruş	90
Zam	5	Zam	10	Zam	10	Zam	40	Zam	60
	12		25		25		100		150

Hama Kuşak Enli ve Ensiz		Zerdahav		Selanik Abası		Sandal-ı Âsitane		Çuka Kenarı	
Beheri	1	Kantar	1	Top	1	Kıyye	1	Kantar	1
Guruş	25	Guruş	150	Guruş	16	Guruş	180	Guruş	200
Zam	25	Zam	130	Bu defa'		Zam	120	Zam	200
	50		280				300		400

Astar		Za'feran	
Top	1	Kıyye	1
Guruş	9	Guruş	80
Zam	16	Zam	10
	25		90

İşbu terkîm kılınan defter-i marifede muharrer olduğu üzere emti 'a ve eşyanın rüsumat-ı gümrüğü hususuna muhalefet ederi olur ise kadimî vechle yüzde üç hesabıyla aynen rüsumat-ı gümrüğü ahz olunub bir vechle muhalefet olunmaya.

Fî 15 RA Sene 1243/ 6 Ekim 1827 - Kayıd Şod fî 13 ZA Sene (1)243 / 27 Mayıs 1828

⁶³ Halâlî, ipek ve pamuk karışımı dokuma (Turan, s. 112)

METİN II**1851 TARİHLİ TARİFE DEFTERİ⁶⁴**

İsveç ve Norvecya devleti tüccârının kendü memleketleri veyâhud düvel-i sâ'ire memâlikinin mahsulâtı arziye ve harsiye ve sînâ'îye olarak Memâlik-i Mahrûsama getürdükleri ve Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhânem mahsulâtı ürziye ve harsiye ve sînâ'îye olarak kendü memleketlerine veyâhud diyâr-ı âhara nakl için gerek tüccâr-ı merkûmenin ve gerek vekillerinin Memâlik-i Şâhânenin her bir mahallinden mübâya'a eyledikleri her nev' kâffe-i emti'a ve eşya üzerine edâsı lâzım gelen gümrük rûsûmâtîçün bin ikiyüz kırk üç senesi Muharremü'l-Harâmın gurreni gününden itibaren yedi buçuk sene müddetle ol-vaktin râyicine göre yapılmış olan ta'rifinin inkizâ-yı müddeti haylice vakt olmuş olduğundan devlet-i müşârün ileyhâ ile mün'akid olan mu'âhede-i ticâriyenin onuncu maddesi iktizâsınca ta'rif-i mezkûrenin tecdîdi lâzimededen iken ol-vakt tecdîd ve tanzîm olunan İngiltere ta'rifesinin İsveç ve Norvecya tüccârı hakkında dahi mer'iyü'l-icrâ olması kavî ve karâr olunmuş ise de ânın müddeti dahi münkaziye olmuş ve düvel-i sâ'ire ta'rifeleri dahi tecdîd olunmakta bulunmuş idüğüne ve ol-vechle bir kıt'a ta'rif-i defteri tanzîmine tarafeyn tâlib bulunduğuna binâ'en cânib-i eşref-i Devlet-i Aliyye'den ve devlet-i müşârün ileyhâ maslahatgüzârı rağbetlü Mösyö Tista cenâbları tarafından ta'yin kılınan me'murlar ma'rifetiyle tanzîm olunan ta'rif-i defteridir ki ber-vech-i âti beyân olunur.

(Kayd ve mukabele şod)

MEMÂLİK-İ MAHRÛSA-İ ŞÂHÂNE MAHSULÛ

Alâ Alacehr-i ⁶⁵ İskilib ve Kayseri		Edna Alacehr-i İskilib		Bi'l-cümle Alacehr-i Rumeli	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	18	Guruş	10	Guruş	4,25
Gümrük	194	Gümrük	108	Gümrük	48,25
Bâ-irade-i seniyye-i Şâhâne yüzde on altı hesabıyla tenzili icab eden	21		17		7,25
Yüzde dokuz hesabıyla resm-i gümrük âmediyesi	163		91		13,25
Yüzde üç resm-i gümrük reftiyesi	54,25	Bu dahi	30		54,25
	217,25		121		

⁶⁴ Devlet Arşivleri A-DVN-NMH-00039-00014'te kayıtlı Gümrük Tarife Defteri

⁶⁵ Sarı kök boya elde edilen ağaç (Turan, s. 109)

Afyon		Üzüm-ü Karaburun ve Çekirdeksiz		Urla ve Çeşme ve Aydın ve Mağnisa Mahsulü Üzüm-ü Rezzaki		Çeşme Mahsulü ve Yerlü Çekirdeksiz Üzüm	
Kıyye	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	14	Guruş	130	Guruş	70	Guruş	100
Gümrük	1512	Gümrük	1404	Gümrük	756	Gümrük	1080
	242		225	Bu dahi	121		173
	1270		1179	Bu dahi	635		907
	423		393	Bu dahi	212		303
	1693		1572		847		1210

Urla Çekirdeksiz Üzümlü		Üzüm-ü Rezzaki-yi Karaburun		Üzüm-ü Beglerce		Ve Bi'l-cümle Kuş Üzümlü	
Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	117,25	Guruş	80	Guruş	37,25	Guruş	112,25
Gümrük	1269	Gümrük	864	Gümrük	405	Gümrük	1215
	203	Bu dahi	138		65		191
	1066		724		340		1021
	355	Bu dahi	242		113		340
	1421	Bu dahi	978		453		1361

Üzüm-ü Siyah		İstanköy Rezzakisi		Mandalıya ve Sisam Üzümlü		Anason-ı Kayseriye	
Kantar	1	Kantar	1	Kantar	1	Kıyye	1
Guruş	34	Guruş	42,25	Guruş	32	Guruş	2 ve 30 para
Gümrük	367	Gümrük	459	Gümrük	345	Gümrük	29,25
	59		73		55		4,25
	308		386		290		25
	103		128,5		97		8
	411		514,25		387		33

Anason-ı Rumeli		Alaca-i Şam ve Çatarî ⁶⁶ ve Kitabî ⁶⁷		Erz-i Trabzon ve Filibe ve Mısır		Elvan İhram-ı Rumeli Beyazı	
Kıyye	1	Top	1	Rayicinden %16 tenzil baki bahasın-dan âmedinde %9 ve reftinde dahi %3	Kıyye	1	
Guruş	2 ve 10 para	Guruş	60		Guruş	27	
Gümrük	24	Gümrük	648		Gümrük	291,25	
	4	Bu dahi	104			46,25	
İpek ve pamuk iplikten dokunmuş	20		544			245	

⁶⁶ Çatarî, ipek ve pamuk iplikten dokunmuş kumaş (Turan, s. 113)

⁶⁷ Nakışlı kumaş, (Turan, s. 119)

	6	Bu dahi	180	guruş resm-i		81,25
	26		725	gümrük alına ⁶⁸ .		326,25

Astar-ı Kastamonu		Astar-ı Taşköprü		Astar-ı Geyve		Astar-ı Hamid	
Denk	1/Top:60	Top	1	Top	1	Kıyye	1
Guruş	550	Guruş	6	Guruş	10	Guruş	22
Gümrük	5940	Gümrük	64,25	Gümrük	108	Gümrük	237,25
	950		10,25		17		37,25
	4990		54		91		200
	1663	Bu dahi	18		30		66
	6653		72		121		266

Alaca-yı Mağnisa		Alaca-i Haleb		Alaca-i Tire ve Bor		İğne--i Mudurnu	
Denk	1/Top: 100	Top	1	Top	1	Kıyye	1
Guruş	900	Guruş	30	Guruş	8	Guruş	12
Gümrük	9720	Gümrük	324	Gümrük	86	Gümrük	129,25
	1555		52		14	Bu dahi	20,25
	8165		272		72		109
	2721,25		90		24	Bu dahi	36
	10886,25		362		96		145

İbrahime Tabir Olu- nur Kumaş		Ebu Cehil Karpuzu		Bî'l-cümle Pembe-i Ham-ı Anadolu		Bi'l-cümle pena'ir ve bekmez ve helva ve bulama ve şem'i revğan ve ma'mul şem'i asel rayıcinden %16 tenzil ve baki bahasından %9 âme-dinde %3 guruş reftinde resm-i gümrük alına
Top	1	Kıyye	1	Kantar	1	
Guruş	55	Guruş	10	Guruş	236	
Gümrük	594	Gümrük	108	Gümrük	409	
	95		17		2145	
	499		91		715	
	166		30		2860	
	665		121			

Afyon-ı Mısır	Bî'lcümle Basdırma ve Sucuk ve Dili	Balık Yumurtası	Penbe-i Hâm-ı Mısır ve Berriyetü'ş-Şam
---------------	--	-----------------	---

⁶⁸Osmanlı gümrük sistemine göre, bir malın gelişinde alınan vergiye âmediye, çıkıştan alınan vergiye reftiye ve eğer yükü açılmadan doğrudan geçerse, bu durumda alınan vergiye de mürûriye denirdi. (Kütükoğlu, Gümrük mad. s. 263)

Rayicinden %16 tenzil ve baki bahasından âmedinde %9 ve reftinden %3 guruş resm-i gümrük alına.	Rayicinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinden %3 guruş resm-i gümrük alına.	Rayiç kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına.	Rayiç kıymetinde %16 tenzil baki bahasından %9 âmedinde %3 guruş reftendi resm-i gümrük alına.
---	--	---	--

Beyaz ve Elvan Post-u Ankara rayiç kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına.	Boğasi-i Hamid ve Denizli ve Elvan ve Alacası		Peştamal-ı Brusa		Akbaş Brusa	Peştamal-ı
	Top	1	Çift	1	Kıyye	1
	Guruş	18	Guruş	14	Guruş	12,25
	Gümrük	193	Gümrük	151	Gümrük	135
		31		24	Bu dahi	21,25
		163		127		113,25
		54		42	Bu dahi	38
	217		169		151,25	

Beledi-i Merzifon⁶⁹		Beledi-i Brusa		Peştamal-ı Selanik		Sade Balin-i Bilecik	
Çift	1	Çift	1	Çift	1	Çift	1
Guruş	23	Guruş	17	Guruş	20	Guruş	36
Gümrük	248	Gümrük	183,25	Gümrük	216	Gümrük	388,25
	39,25		29		35		62
	208,25		154,25		181		326,25
	69,25		51,25		60		109
	278		206		241		435,25

Balık Ağı		Yamri Kuşak		Bamya-i heşk ve böğürölce ve fasulye ve nohud ve merci-mek ve bezelye rayici kıymetinden %16 tenzil baki bahaların-dan âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş gümrük resmi alına.	Bî'lcümle Tiftik Kıtık-ı⁷⁰ Ankara	
Kıyye	1	Kıyye	1		Kıyye	1
Guruş	20	Guruş	50		Guruş	14 ve 10 para
Gümrük	216	Gümrük	540		Gümrük	153,25
Bu dahi	34,25		86			24,25
	181,25		454			129
Bu dahi	60,25		151			43
	242		605		172	

⁶⁹ Çit bezi denen bir kumaş (Turan, s.124)

⁷⁰ Kıtık/Gıdık tabiri günümüzde Elazığ ve çevresinde kullanılmaktadır. Oğlak, keçi yavrusu anlamındadır.

Sa'leb-i ⁷¹ Anadolu		Sa'leb-i Rumili		Cildi-i Erneb-i ⁷² Anadolu		Cild-i Erneb-i Rumili	
Kıyye	1	Rayicinden %16 tenzil bakiyesi bahasından %9 âmedinde %3 guruş reftinde resm-i gümrük alına		Kıyye	100	Beheri	100
Guruş	15			Guruş	100	Guruş	60
Gümrük	162			Gümrük	1080	Gümrük	648
Bu dahi	26				173		103
Bu dahi	136				907		544
Bu dahi	45,25				302		181,25
	181,25			1209		725,25	

Bil'cümle Çimşir		Ceviz		Cild-i Koyun ve Keçi		Cild-i Kuzu ve Sağır Keçi	
Kantar	1	Keyl-i İstanbul	1	Beheri	1	Beheri	1
Guruş	15	Kıyye	100	Guruş	2 ve 2 para	Guruş	1,25
Gümrük	162	Guruş	57,25	Gümrük	29,25	Gümrük	16,25
	26	Gülrük	621		4,25		3
	136	Bu dahi	99		25		13,25
	45	Bu dahi	522		8		4,25
	181	Bu dahi	174		33		18
			696				

Çöğen ⁷³		Çit Yorgan Yüzü ve Tokat ve Elvan Boğası		Çit Kastamonu ve Yorgan Yüzü		Çivid-i Mısır	
Kıyye	1	Top	1	Denk	1	Rayic kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına.	
Guruş	2	Guruş	7	Top	60		
Gümrük	21,25	Gümrük	75,25	Guruş	800		
	3	Bu dahi	12	Gümrük	8640		
	18,25	Bu dahi	63,25		1383		
	6	Bu dahi	21		7257		
	24,25		84,25		2419		
					9676		

Kamçı başı ve Koza	Çadır Uşağı	Hama Kuşağı		Harnub ⁷⁴
Rayicinde %16 tenzil baki bahasından âme-dinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayic kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3	Kıyye	1	Rayicinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3
		Guruş	9	
		Gümrük	97	
			15,25	
			81,25	
			27	

⁷¹ Tilki

⁷² Tavşan

⁷³ Dağ tavşanı

⁷⁴ Keçiboynuzu

	guruş resm-i gümrük alına		108,25	guruş resm-i gümrük alına
--	------------------------------	--	--------	------------------------------

Brusa ve Mihalic ve Kırmastı ve Bandırma ve Aydıncık ve Erdek ve Kapudağı ve Timurtaş ve Bazarköy ve Karamürsel ve Yalakabad ve Bilecik ve Köylü ve Söğüd ve Yenişehir-i Brusa ve İzmid ve Bağçecik ve Aslan Beg ve Geyve ve Adapazarı ve Gönan kazaları mahsulüyle Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne derununda kâin bi'l-cümle fabrika yani maşinlerde keşide olunan kâffe-i harir-i ham				Aydın ve Sığla ve Menteşe ve Şam ve Haleb ve Beyrut Hariri			
Kıyye			1	Kıyye			1
Guruş			155	Guruş			92
Gümrük			1674	Gümrük			993
			268				158
			1406				835
			478				278
			1874				1113

Harir-i Yanya ve Tırhala ve Yenişehir-i Golos ve Selanik ve Karaferya ve Amasya ve Çarşamba ve Bafra		Harir-i Edirne ve Dimetoka ve Tartoy ve Filibe ve Pazarcık ve Zağra-i Atik		Harir-i Kıbrıs		Halama Tire Tabir Olunan Ketan İpliği	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	113	Guruş	122	Guruş	70	Guruş	15
Gümrük	1220	Gümrük	1317,25	Gümrük	756	Gümrük	162
	195	Bu dahi	210,25		121		26
	1025	Bu dahi	1107		635		136
	342	Bu dahi	369		211,25		45
	1367		1476		846,25		171

Hali-i Uşak		Hinta		Bi'l-cümle Hamr			
Kıyye	1	Keyl-i İstanbul	1	Kıyye	1	Çift	1
Guruş	16	Kıyye	20	Guruş	1 ve 25 para	Guruş	
Gümrük	172,25	Guruş	14	Gümrük	16,25	Gümrük	
	27,25	Gümrük	151	Bu dahi	2,25		
	145		24	Bu dahi	14		
	48		127	Bu dahi	5		
	193		42		19		
			169				

Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne Mahsulü Bi'l-cümle Duhan

Göyük Boğça	Kenevir Boğça	Ermiye Boğça	Ermiye Denk
--------------------	----------------------	---------------------	--------------------

Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	10 ve 13 para	Guruş	8	Guruş	6,25	Guruş	6
Gümrük	111,25	Gümrük	86	Gümrük	70	Gümrük	64,25
	17,25		13,25		11		10
	94		72,25		59		54,25
	31		24		19,25		18
	125		96,25		78,25		72,5

Bafra ve Samsun ve Kimari ve Parsıçan ve Basma ve Saire	Deve Kuşu Tüyü	Zırnıh	Zamk-ı Arabî
Rayic kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına	Rayic kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına	Kıyye	1
		Guruş	3,25
		Gümrük	37,25
			5,25
			32
			10,25
			42,25
		Kıyye	1
		Guruş	6,25
		Gümrük	70
			11
			59
			19,25
			78,25

Bî'lcümle Ankara	Rişte-i ⁷⁵	Za'feran-ı Anadolu ve Rumili	Rişte-i Penbe-i İzmir Beyaz ve Elvan	Rişte-i Ergaç
Kıyye	1	Rayicinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına	Kıyye	1
Guruş	30		Guruş	12
Gümrük	324		Gümrük	129
	51,25			20
	272,25			109
	90			36
	362,25			145
			Kıyye	1
			Guruş	5
			Gümrük	54
				9
				45
				15
				60

Rişte-i Anadolu	Keten-i	Rişte-i Dora ⁷⁶	Rişte-i Harkula	Revgan-ı Zeyt	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1
Guruş	7	Guruş	20	Guruş	18
Gümrük	81	Gümrük	216	Gümrük	86
Bu dahi	13		35		13
Bu dahi	68		181		73
Bu dahi	22,25		60		24
	90,25		241		97
					1944
					311
					1633
					544
					2177

⁷⁵ İplik⁷⁶ Ufak kangal, top (Turan, s. 132)

Asel ve Revgan-ı Sade ve Don ve Çirviş 77	Rişte-i Manastır	Rişte-i Keleb⁷⁸ ve Surune		Rişte-i Karacalar	
Rayic-i kıymetlerinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	Kıyye	1	Kıyye	1
		Guruş	13	Guruş	17
		Gümrük	145,25	Gümrük	183
			23		28
			122,25		155
			41		51
		163,25		206	

Rişte-i Kastamonu ve Geyve ve Alaiye		Sisam		Sahtiyan-ı Kayseriye ve Eğin		Kırmızı Sahtiyan-ı Uşak ve Tosya	
Kıyye	1	Asitane Keyl	1	Tora	1	Tora	1
Guruş	10	Kıyye	1	Adet	5	Adet	6
Gümrük	107	Guruş	20	Guruş	65	Guruş	75
	17	Gümrük	345	Gümrük	702		810
	91		55		112	Bu dahi	130
	30		290		590		680
	121		96,25		196	Bu dahi	227
			386,25		786		907

Siyah Sahtiyan-ı İslimiye ve Çirpan ve Karlova Mahall-i Sairenin Siyah ve Sarı		Al Sahtiyan-ı Eregli ve Balıkesri		Seccade-i Gördes ve Kula ve Saire ve Kalica-i Gördes		Sünger	
Aded	1	Aded	1	Rayic-i kıymetlerinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayicinden %16 tenzil baki bahasından âmedinde %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına		
Guruş	8,25	Guruş	18				
Gümrük	91,25	Gümrük	194				
Bu defa idhal	14,25		31				
	77		163				
	26		54				
	103		217				

Al Sahtiyan-ı Rumili		Sinameki		Sülük		Şem'i Asel Külçe	
Beheri	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	12,25	Guruş	5	Guruş	23 ve 31 para	Guruş	19
Gümrük	135	Gümrük	54	Gümrük	259	Gümrük	205

77 Farsça iç yağı (Turan, s. 132)

78 Keleb=Yassı (Turan, s. 132)

Bu defa idhal	21,25		9	Bu defa idhal	43		32
	113,25		45		216		173
	38		15		72		57
	151,25		60		288		230

Hilâfî Şal-i Tunus		Beyaz Şal-i Tunus		Donluk Şal-i Tunus		Elvan Şal-i Tunus	
Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1
Guruş	5	Guruş	18	Guruş	60	Guruş	50
Gümrük	540	Gümrük	194	Gümrük	648	Gümrük	540
	86		31		104	Bu dahi	86
	454		163		544	Bu dahi	454
	151		54		181	Bu dahi	151
	605		217		725		605

Enli ve Ensiz Sof ve Şali-i Ankara		Şali Karacalar		Harirli Şırbâb Kuşak		İplik Şırbâb Kuşak	
Top	1	Aded	1	Aded	1	Aded	1
Zira'	32	Guruş	14	Guruş	35	Guruş	20
Guruş	350	Gümrük	151	Gümrük	378	Gümrük	216
Gümrük	3780		24		60	Bu dahi	35
	605		127		317	Bu dahi	181
	3175		42		106	Bu dahi	60
	1058		169		425		241
	4233						

Şa'ir		Elvan Şali-i Tosya ve Dolat		Sabun		Sandarane ?	
Keyl-i Asitane	1	Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	Kantar	1	Kıyye	1	
Kıyye	1		Guruş	176	Guruş	5	
Guruş	6 ve 10 para		Gümrük	1900	Gümrük	54	
Gümrük	67,25			304		8	
	11			1596		46	
	56,25			532		15	
	19			2128		61	
	75,25						

Sade ve Telli Sofra maa Peşkir-i Hama		Alef ⁷⁹		Ara ⁸⁰		Fındık	
Adet	1			Kıyye	1	Kantar	1

⁷⁹ Saman

⁸⁰ Eskiden dervişlerin giydiği tiftik takke (Üner, s. 347)

Guruş	180	Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	Guruş	3	Guruş	55
Gümrük	1944		Gümrük	40,25	Gümrük	594
Bu dahi	311			6,25		95
	1633			34		499
	544			11		166
	2177			45		665

Sağır Fes-i Tunus Alâ ve Evsat ve Edna		Mecidiye Tabir Olunur Fes-i Tunus		Alâ ve Edna Kebir Fes-i Tunus		Futa-i Brusa ⁸¹	
Deste	1	Kâğıd	1	Kâğıd	1	Çift	1
Adet	12	Aded	4	Aded	4	Guruş	47
Guruş	170	Guruş	100	Guruş	170	Gümrük	399,25
Gümrük	1836	Gümrük	1080	Gümrük	1836		63,25
Bu dahi	294		173		294		336
Bu dahi	1542		907		1542		112
Bu dahi	514		302		514		448
	2056	Bu dahi	1209		2056		

Sade Futa-i Hama		Telli Futa-i Hama		Karn-ı Bakar		Kıbrıs Kumandariyesi Hamr	
Çift	1	Çift	1	Çift	100	Kıyye	1
Guruş	45	Guruş	90	Guruş	130	Guruş	5
Gümrük	486	Gümrük	972	Gümrük	1404	Gümrük	54
Bu dahi	78		155,25		224		8,25
Bu dahi	408		816,25		1180		45,25
Bu dahi	136		272		393		15
	544		1088,25		1573		60,25

Kuşak-ı Tunus		Kahve Yemeni Mısır'dan Gelen		Kıbrıs Takım		Kıbrıs Yorgan Yüzü ve Sofra	
Beheri	1	Kıyye	1	Beheri	1	Beheri	1
Guruş	40	Guruş	7,25	Guruş	80	Guruş	10
Gümrük	432	Gümrük	81	Gümrük	864	Gümrük	108
	69	Bu dahi	13		138		17
	363	Bu dahi	68		726		91
	121	Bu dahi	22		242		30
	484		90		968		121
Bu defa idhal							

⁸¹ Futa, Arapça ipekli peştamal (Turan, s. 139). Günümüzde Arap ülkelerinde bir çeşit başlığa verilen addır.

Kıbrıs Fasla ve Yasdik ve Boğça		Kıbrıs Döşek ve Şilte		Kıbrıs Sileceği		Kutni-i Haleb	
Top	1	Beheri	1	Beheri	1	Top	1
Guruş	16	Guruş	16	Guruş	10	Guruş	45
Gümrük	172,25	Gümrük	172,35	Gümrük	108	Gümrük	486
	27,25		27,25		17		78
	145		145		91		408
	48,25		48,25		30		136
	193,25		193,25		121		544

Kutni-i Şam		Kutni-i Brusa Demre		Beyaz ve Elvan Karacalar Kuşağı		Kokoroz ⁸² ve Çavdar	
Top	1	Top	1	Kıyye	1	Keyl-i Asitane	1
Guruş	65	Guruş	67,25	Guruş	17	Kıyye	20
Gümrük	702	Gümrük	729	Gümrük	183,25	Guruş	7
	112		117	Bu dahi	29,25	Gümrük	75,25
	590		612	Bu dahi	154		12
	196		204	Bu dahi	51,25		63,25
	786		816		205,25		21
							84,25

Gülyağı		Kilim-i Türkman		Kimyon		Ketan Tohumu	
Miskal	1	Beheri	1	Kıyye	1	Keyl-i Asitane	1
Guruş	15	Guruş	75	Guruş	20 ve 10 para	Kıyye	20
Gümrük	162	Gümrük	810	Gümrük	22,25	Guruş	21
	26		130		2,25	Gümrük	226,25
	136		680		20		36
	45		227		6,25		190,25
	171		907		26,25		63,25
							254

Kökboya-i Kıbrıs ve Berriyetü Şam ve Trablusgarb		Kökboya-i Anadolu		Kenevir Tohumu		İşlenmiş Beyaz Kitre	
Kantar	1	Kantar	1	Keyl-i Asitane	1	Kıyye	1
Guruş	97,25	Guruş	175	Kıyye	20	Guruş	19
Gümrük	1053	Gümrük	1890	Guruş	14	Gümrük	205
	168		302	Gümrük	151	Bu dahi	32
	885		1588		24	Bu dahi	173
	295		529		127	Bu dahi	57,25

⁸² Koçaniyla beraber mısır buğdayı (Turan, s. 142)

	1180		2117		42		230,25
					169		

Evsat Kitre		Edna Ketre		Gülbahar		Günlük ⁸³	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1
Guruş	10	Guruş	3	Guruş	2	Guruş	165
Gümrük	107	Gümrük	37,25	Gümrük	21	Gümrük	1782
	17	Bu defa idhal	5,25		3		285
	91		32		18		1497
	30		10		6		499
	121		42,25		24		1996

Günlük Tuzu		Geyik Boynuzu		Kırpas-ı Menemen		Kırpas-ı Trabzon	
Kantar	1	Kıyye	1	Top	1	Top	1
Guruş	82,25	Guruş	5	Guruş	11	Guruş	25
Gümrük	891	Gümrük	54	Gümrük	118,25	Gümrük	270
Bu defa idhal	142,25	Bu dahi	9		18,25	Bu defa idhal	43
	748,25	Bu dahi	45		100		227
	249,25	Bu dahi	15		33		76
	998		60		133		303
Kırpas-ı Ladik		Kırpas-ı Golos ve Badyan-ı Golos ve Kastamonu ve Burgaz		Kırpas-ı Anadolu		Kävsele-i⁸⁴ Aydın	
Top	1	Adet	1	Kıyye	1	Beheri	1
Guruş	5	Guruş	1	Guruş	14	Guruş	30
Gümrük	54	Gümrük	10,25	Gümrük	151	Gümrük	324
	8,25	Bu dahi	1,25		24		51,25
	45,25	Bu dahi	9		127		272,25
	15	Bu dahi	3		42		90,25
	60,25		12		169		363

Kävsele-i Gerede		Keçe-i Karahisar ve Beyaz ve Elvan		Keçe-i Gaşiya		Kävsele-i Yalova	
Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1	Beheri	1
Guruş	30	Guruş	108	Guruş	20	Guruş	45
Gümrük	324	Gümrük	17	Gümrük	216	Gümrük	486
	51,25		91	Bu dahi	34		78
	272,25		30	Bu dahi	182		408
	90,25		121	Bu dahi	60		136

⁸³ Günlük denen buhur, encens (Sahilloğlu, s. 56)

⁸⁴ Kösele

	363				242		544
--	-----	--	--	--	-----	--	-----

Kirpas-ı Dağ		Kirpas-ı Malatya		Kirpas-ı Vize		Kirpas-ı Drama	
Top	1	Top	1	Kıyye	1	Kıyye	1
Guruş	14	Guruş	22,25	Guruş	70	Guruş	19
Gümrük	151	Gümrük	242,25	Gümrük	756	Gümrük	205
	24		38,25		121	Keza	32,25
	127		204		635	Keza	172,25
	42		68		211	Keza	57,25
	169		272		842		230

Kirpas-ı Alaiye /Enli		Kirpas-ı Alaiye/ Ensiz		Kirpas-ı Merzifon		Kirpas-ı Gördes Enli ve Ensiz	
Top	1	Top	1	Denk	1	Denk	1
Guruş	9	Guruş	7	Aded	1200	Top	50
Gümrük	97	Gümrük	75,25	Guruş	880	Guruş	410
	16		12	Gümrük	9504	Gümrük	4428
	81		63,25		1520		708
	27		21		7984		3720
	108		84,25		2661		1240
					10645		4960

Pişmiş Kâsele-i Manda ve Kara Sığır		Köfter ⁸⁵		Marsafi		Güherçile ve Batrun-ı Mısır	
Beheri	1	Kantar	1	Kıyye	1	Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına	
Guruş	115	Guruş	100	Guruş	4		
Gümrük	1242	Gümrük	1080	Gümrük	43		
Keza	199		173		7		
Keza	1043		907		36		
Keza	348		302		12		
	1391		1209		48		

Alâ ve Edna Bi'l-cümle Mazu		Ecnas Kereste		Manda Boynuzu		Mustaki Varil	
Kantar	1	Rayic-i		Çift	100	Kıyye	70
Guruş	30	kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından		Guruş	260	Guruş	2000
Gümrük	3240	âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 guruş resm-i gümrük alına		Gümrük	2808	Gümrük	21600
Bu dahi	518				449	Bu dahi	3456
Bu dahi	2722				2359	Bu dahi	18144
Bu dahi	907				786	Bu dahi	6048
	3429				3145		24192

⁸⁵ Üzüm şirasından yapılmış kalın pestil (Turan, s. 148)

Berriyetü'-şam ve Trablusgarb ve Bağdad ve ol Havalilerde Husule Gelen Yapağı		Siyah Sahtiyan-ı Isparta ve İzmir ve Şumnu Konya ve Uşak		Kuru ve Tuzlu Sığır ve Kebir Manda Gönü	Varil Tahtası
Kantar	1	Beheri	1	Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına	Rayicinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına
Guruş	102,25	Guruş	12		
Gümrük	1107	Gümrük	129		
Bu dahi	177		21		
Bu dahi	930		108		
Bu dahi	310		36		
	1240		144		

Harirden Trablus Kuşağı		Bi'l-cümle Zımpara		Asfur-ı ⁸⁷ Anadolu		Bi'l-cümle Tuzlu Balık
Aded	1	Kantar	1	Kıyye	1	Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına
Guruş	400	Guruş	20	Guruş	15	
Gümrük	2160	Gümrük	216	Gümrük	162	
Bu dahi	346		36		25,25	
Bu dahi	1814		180		136,25	
Bu dahi	605		60		45	
	2419		240		181,25	

Asfur-ı Mısır	Rişte-i Beypazarı *	
Rayic-i kıymetinden %16 tenzil baki bahalarından âmedin-de %9 ve reftinde dahi %3 gurusu resm-i gümrük alına	Kıyye	1
	Guruş	12,25
	Gümrük	135
	Bu dahi	21,25
	Bu dahi	113,25
	Bu dahi	28
	151,25	

İSVEC VE NORVECYA DEVLETİ MAHSULÜ

Çelik-i İsvec		Arpa Suyu Norvecya				Tehi Bukal-ı Norvecya/ Beheri İkiyüz Dirhemden Dörtüyz Dirheme Kadar	
Kantar	1	Sağır Şişe	1	Kebir Şişe	1	Aded	100
Guruş	160	Kıyye	12	Kıyye	12	Guruş	67,25
Gümrük	576	Guruş	25	Guruş	40	Gümrük	242
	115	Gümrük	90	Gümrük	144		48,25
	461		18	Bu dahi	29		194,25
			72	Bu dahi	115		

⁸⁷ Sarı boya

* Metnin 3. sayfasındaki bu kayıt sehven yerinde verilmediğinden buraya alınmıştır.

Yüzde 20 hesabıyla tenzili icab eden %3 gümrük-ü âmediyesi						
--	--	--	--	--	--	--

Tehi Bukal /Beheri Bin Dirhem		Tuğla-i Norvecya		Mismar-ı İsvec ⁸⁸		Mismar-ı Kundura	
Aded	1	Rayicinden	%20	Kantar	1	Kantar	1
Guruş	157	tenzil baki		Guruş	150	Guruş	90
Gümrük	567	bahasından		Gümrük	540	Gümrük	342
	113	âmedinden	%3		108		65
	454	guruş resm-i gümrük alına			432		259

Mismar-ı Kadifice ?		Kâvsele-i Norvecya		Nuhas-ı Ham-ı İsvec ve Norvecya		Norvecya Mahsulü Horum Tabir Olunur Maden	
Kıyye	1	Kıyye	1	Kıyye	1	Rayicinden	%20
Guruş	4,25	Guruş	12	Guruş	12,25	tenzil baki	
Gümrük	16	Gümrük	43	Gümrük	45	bahasından	
	3		8	Bu dahi	9	âmedinden	%3
	13		35	Bu dahi	35	guruş resm-i gümrük alına	

İsvec ve Norvecya Mahsulü Kobalt Tabir Olunur Maden		Nuhas-ı Tahta ve Mismar		Kimyon-ı Norvecya		Demir Çubuk ve Merdür ve Dört Köşe	
Rayicinden	%20	Kıyye	1	Kıyye	1	Kantar	1
tenzil baki		Guruş	17,25	Guruş	2,25	Guruş	50
bahasından		Gümrük	63	Gümrük	9	Gümrük	180
âmedinden	%3		12,25		2		36
guruş resm-i gümrük alına			50,25		7		144

Demir Tahta		Demir Demet		Norvecya Mahsulü Bî'l-cümle Halat		Demir Top-ı İsvec ve Norvecya	
Kantar	1	Kantar	1	Rayicinden %20 tenzil baki bahasın- dan âmedinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme- dinden %3 guruş resm-i gümrük alına		
Guruş	90	Guruş	50				
Gümrük	324	Gümrük	180				
	64	Keza	36				
	260	Keza	144				

⁸⁸ Mismar=çivi

Nikel Tabir Olunur Bir Nev' Maden-i Norvecya	Demir Lenger		Demir Avânî		Revgan-ı Bezir-i Norvecya	
Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âmedinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Kantar	1	Deste	1	Kantar	1
	Guruş	135	Çift	12	Guruş	185
	Gümrük	486	Guruş	85	Gümrük	666
		97	Gümrük	306	Bu dahi	133
		379		61	Bu dahi	533
			245			

Katran-ı İsvec ve Norvecya (iki Kantardan İkiibuçuk Kantara Kadar Varil)	Zift-i İsvec		Dafka Tabir Olunur Tuzlu Balık-ı Norvecya		Bileğü Taşı-yı Norvecya	
Aded	1	Kantar	1	Aded	1000	Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına
Guruş	70	Guruş	20	Guruş	160	
Gümrük	252	Gümrük	72	Gümrük	576	
	50		14	Bu dahi	115	
	202		58	Bu dahi	461	

Enva Kuru ve Tuzlu Balık-ı Norvecya	Balık Yağı	Norvecya Mahsulü Erz	Barud-ı İsvec
Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına

Kal Olunmuş Güherçile-i İsvec	Kal Olunmamış Güherçile-i İsvec	Norvecya Muhsulü Tuz		Cam-ı Norvecya/ Yirmilikden İkiyüz Adede Kadar	
Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Rayicinden %20 tenzil baki bahasından âme-dinden %3 guruş resm-i gümrük alına	Kantar	1	Sandık	2
		Guruş	75	Guruş	137
		Gümrük	270	Gümrük	495
			54	Bu dahi	99
			216	Bu dahi	396

Billur Avani-yi Norvecya	Keten Bezi-i İsvec
Rayicinden %20 tenzil baki bahasın-dan âme-dinden %3 gurus resm-i gümrük alına	Rayicinden %20 tenzil baki bahasın-dan âme-dinden %3 gurus resm-i gümrük alına

Mehmet Kamil'in mührü okunmaktadır. Yanında Fransızca "*L'Interprite du la Sigation Royal du Swede et du Norvige George Timoni Consulataire*" ibaresi ve imza bulunmaktadır.

İsvec ve Norvecya tüccârının ber-vech-i bâlâ Memâlik-i Mahrûsaya getürdükleri ve andan alub götürdükleri kâffe-i emti'a ve eşyanın ber-vech-i muâhede ahzolunacak resm-i gümrüğü işbu tarifede masraf ve gümrük için emti'a-yı ihrâciyenin kıymetinden yüzde on altı ve idhâliyedenden yüzde yirmi tenzil olunduktan sonra tayin olunmuş olan miktara tatbikan ahzolunub tarifede ismi mevcûd ve mukayyed olmayan yahud ismi muharrer olub da bahası tayin olunmayarak râyice bırakılmış olan emti'adan râyic ve kıymetine göre bi'l-hesâb ihracatdan ise ber-vech-i muharrer râyic-i vakt üzere kıymetinden yüzde on altı tenzil olunduktan sonra gerü kalacak bahasından yüzde dokuz âmediye ve üç reftiye ve idhalâtdan ise kezâlik kıymetinden yüzde yirmi tenziliyle yüzde üç âmediyesiyle yüzde iki resm-i mutazammı ahzolunub ve zikrolunan emti'a-i cedîdenin hîn-i zuhûrunda ve gerek defter-i tarifede râyic kıymetinden resm-i gümrük alınmak üzere mukayyed olan emtia ve eşya hakkında fiyat takdîrinden dolayı gümrük me'murlarıyla tüccâr beyninde uyuşulamayub da münazaa zuhûr eylediği halde usul-ü kadimesi üzere resm-i gümrük aynen verilüb alınmak ve bin ikiyüz altmış üç sene-i hicriyesi mah-ı Maharremü'l-Haramın yirmi beşinci gününde vâki bin sekiz yüz kırk yedi sene-i İseviyesi şehr-i Kânûn-ı Sânisinin ibtidâsından itibaren bin sekizyüz elli beş sene-i İseviyesi Martının ve alafranka on üçüncü gününe kadar gerek Asitane gümrüğü ve gerek Memâlik-i Mahrûsada kâin bi'l-cümle gümrüklerde hükmü câri olmak ve emtia ve eşya-yı merkûmenin mürûr-ı zaman ile kıymetleri tafâvüt etmesi ihtimâline mebnî müddet-i mezkûre inkızâsına kadar mer'î ve mukayyed tutulub müddet-i mezkûrenin inkızâsından altı ay evvel yani en sonraki altı mâh zarfında ahadü't-arafeyn tarifinin tadîl ve tecdîdini talep etmeğe istihkaklı bulunmak ve müddet-i mezkûresi altı mah mürûr edüb de

tecdid-i tarifeyi istid'a etmediği halde bunun müddeti yedi sene daha mümted olunmak üzere Devlet-i Aliyye ile maslahatgüzâr-ı muma ileyh beyninde verilen karar-ı resmi ve ol-bâbda müteallik buyurulan irâde-i seniyye mûcebince işbu mûmzâ defter tanzîm ve terkîm olundu.

16 RA 67 / 19 Ocak 1851

Mühür-Mehmed Fuad ve

Timoni'nin imzası

EKLER

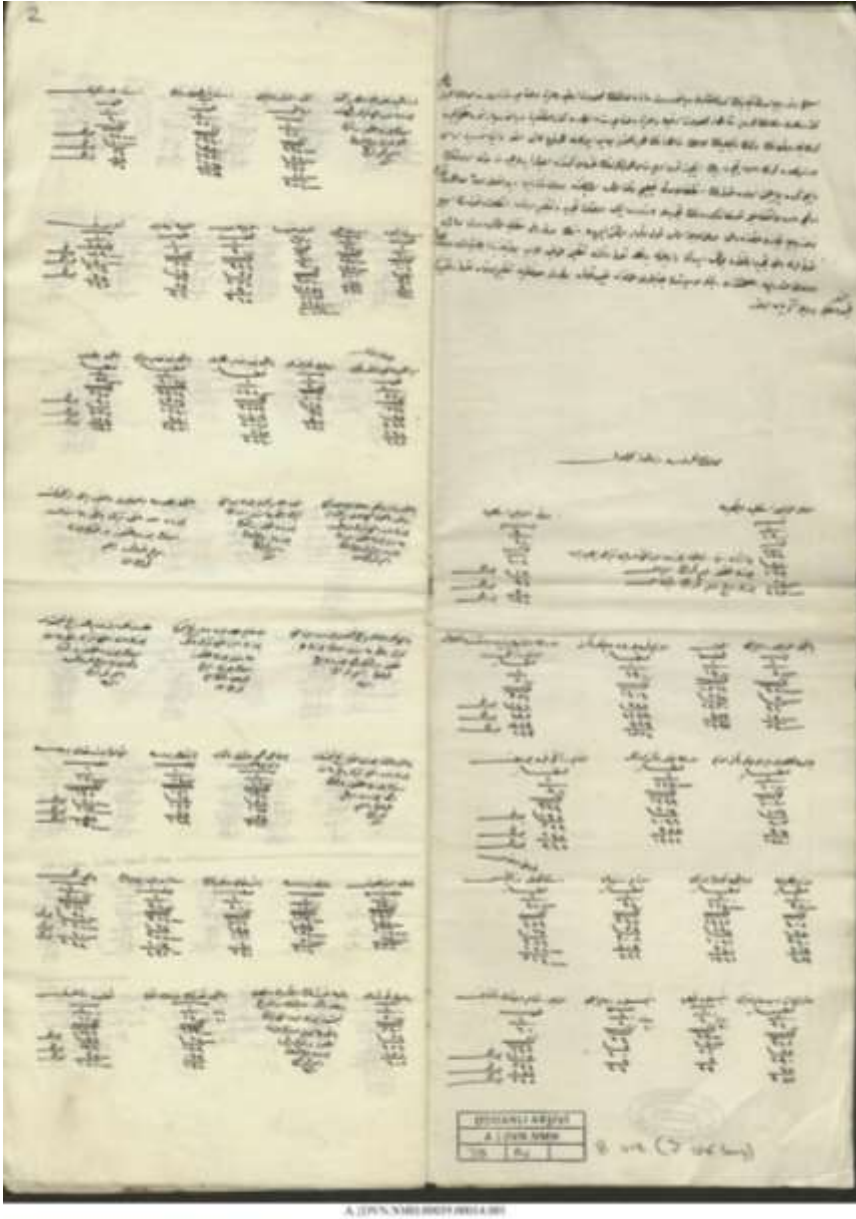
1. 1827 Tarihli Gümrük Tarife Defterinin İlk Sayfaları, *Evâmir-i Sultaniye* 2, s. 156-157

2. 1827 Tarihli Gümrük Tarife Defterinin Son Sayfaları, *Evâmir-i Sultaniye* 2, s. 160-161

3. 1851 Tarihli Gümrük Tarife Defterinin İlk Sayfası

A. 279 N. 5/102 2007/2001 4/201

4. 1851 Tarihli Gümrük Tarife Defterinin Son Sayfası

